

શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ મેમનગર, અમદાવાદ તથા શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ વિશ્વવિદ્યા પ્રતિષ્ઠાનમનું મુખપત્ર

ગુરુકુલ દર્શન

વર્ષ : ૨ • ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૧

અંક:૬ • પંચવાર્ષિક લગ્નમ રૂા. ૨૫૦/-

સદ્વિદ્યા પ્રવર્તાવો પૃથ્વી પરે...

સોનલ વરણી પીયકારી હરિ હાથ રે, ઉડે છે રંગ છોળિયા રે લોલ...

(૧) વસંતપંચમીના રોજ શ્રી રામ-શ્યામ-દીનશ્યામ મહારાજના પાટોત્સવ પ્રસંગે અભિષેક દર્શન. (૨) વસંતપંચમીના રોજ શિક્ષાપત્રીનું પૂજન કરતા પ.યૂ. સદ્ગુરુ પુરાણી શ્રીભક્તિપ્રકાશદાસજી સ્વામી તથા પ.યૂ. સદ્ગુરુ પુરાણી શ્રી બાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામી. (૩) SGVP ઈન્ટર્નેશનલ સ્કૂલ દ્વારા આયોજીત ઈન્કેડીબલ ઈન્ડીયા-કાર્નિવલનું ઉદ્ઘાટન કરતા પ.યૂ.સદ્ગુરુ-વર્ત શાસ્ત્રી શ્રીમાધવપ્રિયદાસજી સ્વામી, સંતો તથા મહાનુભાવો. (૪) ઓપન ગુજરાત ચેસ ટૂર્નામેન્ટમાં ચેસ રમતા વિદ્યાર્થીઓ. (૫) શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ અમદાવાદ ખાતે 'એકસેલ ફાઉન્ડેશન' સંસ્થા દ્વારા યોજાયેલ પબ્લિક સ્પીકીંગ ટ્રેનીંગમાં ભાગ લીધેલ વિદ્યાર્થીઓ સાથે પ.યૂ.સદ્ગુરુ-વર્ત શાસ્ત્રી શ્રીમાધવપ્રિયદાસજી સ્વામી.

-: સંસ્થાપક :-

સદ્વિદ્યા સદ્ધર્મરક્ષક પ્રાતઃસ્મરણીય પ. પૂ. ગુરુવર્ય
શાસ્ત્રીજી મહારાજ શ્રી ધર્મજીવનદાસજી સ્વામી

ગુરુકુલ દર્શન

વર્ષ - ૨, ફેબ્રુઆરી- ૨૦૧૧, અંક-૬

: આશીર્વાદ :

પ. પૂ. પ્રાતઃસ્મરણીય શ્રી જોગીસ્વામી

: પ્રેરણા :

પ. પૂ. સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી

પ્રકાશક : પ. પૂ. પુરાણી શ્રી બાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામી
તંત્રી : પાર્ષદ શ્રી શામજી ભગત
સંપાદક : શાસ્ત્રી શ્રી યજ્ઞવલ્લભદાસજી સ્વામી
કલા સંયોજન: ગોવિંદ બાંટવા
વ્યવસ્થાપન : જગજીવનભાઈ પટેલ, ધવલ ભીમાણી
તસ્વીર : જી. વિઝન
મુદ્રક : સૂર્યા ઓફસેટ

છુટક અંક : રૂા. ૫/-
પંચ વાર્ષિક લવાજમ: રૂા. ૨૫૦/-
આજીવન લવાજમ(૨૫ વર્ષ) : રૂા. ૭૦૦/-
વિદેશમાં આજીવન લવાજમ : \$ ૧૧૦/-

લવાજમ અંગે પત્રવ્યવહાર

‘ગુરુકુલ દર્શન’ કાર્યાલય
શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ
મેમનગર, અમદાવાદ-૫૨

ફોન (૦૭૯) ૨૭૯૧૨૫૯૧/૯૨

www.swaminarayangurukul.org

E-mail- gurukul_darshan07@yahoo.co.in

કેસર વરણી ભાત

કેસર વરણી ભીની ભમરીયાળી ભાત રે
કેસુડાં રૂડા કોળીયા રે લોલ
રાતી રાધા કાળી કાનુડા કેરી જાત રે
કંકુએ કાજળ ઘોળીયા રે લોલ... ૧...

નાથે ઓલા મોર કળાયેલ ઢેલ રે
કળાએ રંગ ઢોળીયા રે લોલ
વનરાવનમાં જોબનીયા રંગરેલ રે
જોબન રંગ ઓળીયા રે લોલ... ૨...

સોનલ વરણી પીયકારી હરિ હાથ રે
ઉડે છે રંગ છોળીયા રે લોલ
ઘેરી લીધી ગોપી ગોવાળાને નાથ રે
રાધાને રંગ રોળીયા રે લોલ... ૩...

વરસે વરસે રંગભીના વરસાદ રે
પુરોએ યાળા તોડીયા રે લોલ
હરષે હરષે હૈયા મૃદંગ કેરે નાદ રે
વેણુએ અમરત ઘોળીયા રે લોલ... ૪...

ભીંજે મારી નવરંગ ચૂંદડીની જાત રે
ઝાલીને ઝબકોળીયા રે લોલ
યડી એમાં માધવ યગલાંની ભાત રે
કંકુને કેસર બોળીયા રે લોલ... ૫...

- શાસ્ત્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી

પ. ભ. શ્રી ત્રિભુવનભાઈ ગૌરીશંકર વ્યાસની રસાળ કલમે લખાયેલી વાર્તાઓ ગતાંક જાન્યુઆરી-૨૦૧૦માં પ્રગટ કરેલી. તે વાંચીને ‘ગુરુકુલ દર્શન’ના ઘણા વાચકોના અભિપ્રાય અને સંદેશાઓ ફોન દ્વારા મળ્યા અને હજુ આવી વાર્તાઓ તેમજ ત્રિભુવનભાઈ વ્યાસનું અન્ય સાહિત્ય ‘ગુરુકુલ દર્શન’માં પ્રસિદ્ધ કરવા ભલામણો પણ આવી છે; આ અનુસંધાનમાં ફેબ્રુઆરી-૨૦૧૧ના આ અંકમાં પણ ત્રિભુવનભાઈ વ્યાસની જ કેટલીક વાર્તાઓ તેમજ અન્ય પ્રેરણાત્મક લેખો પ્રગટ કરીએ છીએ. : આ બધા જ લેખો અગાઉ ‘સદ્વિદ્યા’ માસિકમાં પણ પ્રગટ થઈ ગયા છે. પ. ભ. શ્રી ત્રિભુવનભાઈ ગૌરીશંકર વ્યાસ ‘સદ્વિદ્યા’ માસિકના પ્રથમ તંત્રી હતા. શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ, રાજકોટના ટ્રસ્ટી અને પરમ પૂજ્ય ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજી મહારાજના સન્નિષ્ઠ સેવક હતા. એક સત્સંગી, શિક્ષક, કવિ, લેખક અને સમાજ સુધારણાની સેવાભાવનાથી ભરેલા ગાંધીવાદી વિચારધારાને વરેલા મહાપુરુષ હતા. તેમનાં કાવ્યો, લેખો, ‘શિક્ષાપત્રી અધ્યયન’, ‘મારી શિક્ષણ સાધના’, ‘વચનામૃત અધ્યયન’ જેવા ગ્રંથો આજે આધુનિક યુગમાં પણ એટલા જ પ્રસ્તુત છે. ‘સદ્વિદ્યા’ માસિકમાંથી ચૂંટેલા લેખો આ ગુરુકુલ દર્શનમાં સાભાર પ્રગટ કરીને ધન્યતા અનુભવીએ છીએ. - સંપાદક.

✽ આંધળાઓની પદયાત્રા ✽

એક આંધળો માણસ હતો. તેની પાસે કેટલુંક નાણું હતું, પણ તેને વિશેષ નજીકનું કોઈ સગું વહાલું નહોતું. જેને આંખ નથી હોતી તેને ભગવાન બીજી શક્તિ કંઈક આપે છે. એ રીતે આંધળામાં ચપળતા અને હિંમત ઠીક ઠીક હતી. તેણે વિચાર કર્યો કે ઘેર બેઠા નકામી જીંદગી ગાળવી તે કરતાં બહાર જાત્રા કરવા નીકળી જવું; જેથી ફરતા ફરતા ઘણાનો સમાગમ થશે, સાથે તીર્થનો લાભ પણ મળશે. આમ વિચાર કરીને પોતાની પાસેનું નાણું વાંસળીમાં ભરી કમરે બાંધી લીધું. ઉપર ભેટ બાંધીને તે ચાલી નીકળ્યો. માર્ગમાં લાકડીની મદદે અને પૂછતાં પૂછતાં દૂરના એક ગામે પહોંચ્યો; ત્યાં ચોરામાં ઉતર્યો, તેની વાતચીત સાંભળી ને તે ગામના એક બીજા આંધળાને પણ મન થયું કે ‘ચાલને જીવ! હું પણ યાત્રાએ જઉં!’ પછી પેલા અંધને તેણે હકીકત કહી અને પોતાને ખર્ચે સાથે આવવા જણાવ્યું. તેની વાત સાંભળીને પેલા અંધે “એક કરતાં બે ભલા” એમ માનીને તેને ખુશીથી સાથે લીધો. પછી તો બન્ને ધીમે ધીમે આગળ વધ્યા. માર્ગમાં જ્યાં જ્યાં ગયા તેમાંથી કોઈ કોઈ અંધ એને એ રીતે મળતા ગયા. એમ કરતાં તો પંદર-વીસ આંધળા માણસોનો એક સમૂહ બની ગયો અને તે બધા પેલા અંધની પાછળ લાંબી લાઈન બનીને ચાલવા લાગ્યા!

આમ જાત્રાએ નીકળેલા આંધળાઓને લોકોમાંથી કંઈને કંઈ મદદ તથા રસ્તાની માહિતી મળી રહેતી હતી. એમ ચાલતાં ચાલતાં તે

બધા અંધ જાત્રાળુઓ કોઈ ગામમાં આવી પહોંચ્યા. તે બધા મુકામ કરી અંદરો અંદર અને બીજા લોકો સાથે જે વાતો કરતા હતા, તે એક આંખે ચૂંચો અને સ્વભાવે લુચ્ચો માણસ સાંભળી ગયો. તેણે જાણ્યું કે આ આંધળાઓ પુણ્યની કમાઈ કરવા જાત્રાએ નીકળ્યા છે, વળી તે દરેક પાસે કંઈકને કંઈક વાટખર્ચા પણ છે. આથી તે ચૂંચાની દાનત બગડી! અને તેણે આંધળાઓને લૂંટી લેવા વિચાર કર્યો.

પછી તે ચૂંચાએ મોડી રાત્રે પેલા આંધળાના આગેવાન પાસે જઈને કહ્યું કે ભાઈ! હું પણ આંધળો માણસ છું. તમે બધા જાત્રાએ જાવ છો તો ભલા મને પણ સાથે લો ને? મારે તમારા જેવાનો સત્સંગ કરવાની બહુ ઈચ્છા છે, વળી મારી આંખો ગયેલી છે. તેમાં એક આંખે સહેજ અજવાળું દેખાય છે. તેથી આંખો મારગ સૂઝે છે. જો મને સાથે લેશો તો હું આગળ ચાલીને મારગ પણ બતાવી શકીશ. ચૂંચાની આ વાત સાંભળીને ભોળા આંધળાઓ પોતાને એક માર્ગદર્શક સાથે મળ્યો એથી પ્રભુનો પાડ માની બહુ રાજી થયા. પછી તેને સાથે લઈ સંઘ ત્યાંથી રવાના થયો. આંધળાઓને થયું કે હવે કોઈને રસ્તો પૂછ્યા સિવાય આપણો સંઘ સહી સલામત કાશી સુધી પહોંચી જશે!

મારગમાં ચૂંચો તો મીઠી મીઠી વાતો કરતો અને પોતાની મોટાઈના બણગાં ફૂંકતો. આંધળાઓને સાચવીને દોરી જવા લાગ્યો. આંધળાઓ તો તેની વાતોના

ગભારાથી માનવા લાગ્યા કે ખરે! આ તો કોઈ સંત પુરુષ છે! ભગવાને જ આપણને આ મહાપુરુષનો સમાગમ આપ્યો અને આપણી જાત્રા સફળ થઈ. આમ રસ્તો કાપતાં કાપતાં બે ચાર દિવસે દૂરનો ડુંગરાળ ઉજ્જડ પ્રદેશ આવ્યો. ત્યારે એક સ્થળે ઉભા રહી જઈને ચૂંચાએ સાવચેતીની બૂમ મારીને સૌને ચેતવ્યા કે ‘ઓ મારા તીરથવાસી ધર્મબંધુઓ! સાવધાન રહેજો અને સૌ સૌનું જોખમ સાચવજો. કેમકે દૂર કોઈ લૂંટારા જેવા લોકો બેઠા જણાય છે.’ આ શબ્દો સાંભળીને બધા આંધળાઓ ગભરાઈને સૌ સૌની ગાંઠ સંભાળવા માંડ્યા. લૂંટારા આવી ચડે તો જોખમનું શું કરવું તેની કોઈને સૂઝ પડી નહિ. ચૂંચો સૌને ધીરજ આપવા લાગ્યો. પણ આંધળાઓનો ગભરાટ શમ્યો નહીં. ત્યારે ચૂંચાએ એક વાત સૂઝાડી કે જુઓ ભાઈઓ! દરેકની પાસે જો જોખમ હશે તો તે લૂંટારુઓ સૌને મારીને પડાવી જશે. માટે આપણે એમ કરીએ, બધાના થેલી-બટવા વગેરે જે હોય તે લાવો, હું એક દૂર ખાડામાં મૂકી આવું. પછી લૂંટારા ભલે તપાસી લે. આપણી પાસેથી કંઈ જ નહિ નીકળે એટલે તે ચાલ્યા જશે. પછી આપણે બધું સંભાળી લઈને આગળ ચાલીશું. આ યુક્તિ બધાને પસંદ પડી અને બધું નાણું ચૂંચાને સુપરત કર્યું. પછી ચૂંચો કહે, જુઓ ભાઈઓ! તમે સૌ છૂટા છૂટા હું કહું ત્યાં ખડકો વચ્ચે બેસી જાઓ. હું સૌની પાસે પાણાનો ઢગલો કરી દઉં છું. જો લૂંટારા ચાલ્યા જાય તો ઠીક છે પણ જો તમને પાસે બોલાવે અને મારગ બતાવવાનું કહે તો બીજું કંઈ જ ન સાંભળતાં તેમના તરફ પાણા ફેંકવા માંડજો, એમાં જ આપણી સલામતી છે.

એ પ્રમાણે વ્યવસ્થા કરીને આંધળાઓને આડા-અવળા ખાડા ખડિયામાં બેસાડી પાણાના ઢગલા સોંપીને લુચ્ચા ચૂંચાજી તો બધું નાણું લઈ રહ્યું થઈ ગયા.

હવે સાંજ પડવા લાગી. એટલામાં કેટલાક વટેમાર્ગુ રસ્તેથી નીકળ્યા, તેમણે ખાડા-ખડિયામાંથી નીકળતા છૂટા છવાયા આંધળાઓને જોયા એટલે તેમને દયા આવી તેથી તેમણે બૂમ મારીને કહ્યું કે ‘અરે! ભાઈઓ તમે બધા આડા-અવળા ખાડા ખડિયામાં રખડી રહ્યા છો એટલે મારગ ભૂલ્યા લાગો છો. આવો, આમ આવો. અમે તમને રસ્તે ચઢાવીએ.’ આ અવાજ સાંભળીને આંધળાઓ સાવધાન થઈ ગયા અને તેણે માની લીધું કે બસ હવે ચૂંચા મહાશયના કહેવા પ્રમાણે લૂંટારાઓ આવી ચડ્યા છે. આથી તેઓ ઉશ્કેરાઈ ગયા અને રસ્તો બતાવનાર

વટેમાર્ગુઓ તરફ પાણા ફેંકવા માંડ્યા. વટેમાર્ગુઓ તો આભા બનીને ફરી કહેવા લાગ્યા કે અલ્યા! સાંભળો તો ખરા, તમે ખરાબામાં જઈ ચડ્યા છો અને ભૂલા પડ્યા છો. અમે તમારા લાભની વાત કહીએ છીએ. તમે જો અમારું સાંભળશો નહિ તો ઉવાટે ચડી જઈ રખડશો. પણ આંધળાઓને ચૂંચાજીએ બરાબર પાઠ ભણાવેલો કે કોઈને પાસે આવવા દેશો નહિ. એટલે તેમણે બૂમાબૂમ સાથે પાણા ફેંકવાનું જ ચાલુ રાખ્યું અને ખરી રીતે આ જ સ્થિતિમાં દૃષ્ટિ વગરના પોતાના અગ્રેસર ચૂંચા મહાશયના ઉપદેશને લીધે વટેમાર્ગુઓની શુભેચ્છાને ઓળખી ન શક્યા. પછી તો વટેમાર્ગુઓને લાગ્યું કે આ બિચારા અંધોને કોઈએ ભરમાવ્યા લાગે છે એટલે તેઓ રસ્તે પડ્યા અને આંધળાઓની ટોળી ચૂંચાએ પકડાવેલા પાણામાં પોતાની સલામતી સમજીને ઉવાટમાં રખડતી રહી.

ઉપરનાં દૃષ્ટાંતે સમાજમાં જોતાં જ્ઞાનચક્ષુ વિનાના અને સમજ વગરના અનેક પ્રકારના અજ્ઞાની ટોળા અંધ જાત્રાળુઓની પેઠે વર્તતા દેખાય છે. જેને પોતાની બુદ્ધિનો સારાસાર વિચાર નથી હોતો તેને પહેલાં ચૂંચા જેવા અર્ધદગ્ધ અને પોતાને મોટા જ્ઞાની તરીકે મનાવતા માણસો શાસ્ત્રના શબ્દોનું જે કાંઈ ઝાંઝામૂંઝા જેવું રહસ્ય દેખાય તે ઉપરથી મન માનતી ગોઠવણ કરી ભોળા લોકોનાં ટોળાઓના માર્ગદર્શક બની જાય છે અને પછી સાંસારિક લાભ કે માન-મોટાઈ વગેરેનો સ્વાર્થ સાધવા શાસ્ત્રના સ્થાપિત મારગથી દૂર એવા ખરાબ જેવા ઉભાંગડ માર્ગમાં દોરી જાય છે. એટલું જ નહિ પણ પોતાના મતની સલામતી ખાતર લોકોને એવું સમજાવી દે છે કે જો તમને કોઈ રસ્તો બતાવવાની વાત કરે તો માનતા જ નહિ, એ તો તમને લૂંટી લેશે માટે એવા લોકોને લૂંટારા માની તેમની સામે આટલા વચનો (આંધળાના પાણાની માફક) ફેંક્યે જ રાખજો.

એવી રીતે ભરમાવેલા, અક્કલની મડાગાંઠ વાળીને બેઠેલા શાસ્ત્રીય જ્ઞાનચક્ષુ વગરના લોકો બીજાનું સાંભળવા કે વિચારવા પણ તૈયાર હોતા નથી. માત્ર તેના ચૂંચા મહાશયને સર્વશ્રેષ્ઠ માર્ગદર્શક માની બેઠા હોય છે, પણ એને, પોતાની વિવેક વિચારરૂપ આધ્યાત્મિક મૂડી ગુમાવી છે તેની ખબર તો તેને કોણ જાણે ક્યારે પડે છે, એટલું જ નહિ પણ તેમને કોઈ શુદ્ધ માર્ગે ચડાવવા જાય તો તેના તરફ ગોખી રાખેલા શબ્દોના પથ્થરો જ ફેંકે છે. આવા દયાપાત્ર લોકોની જીવનયાત્રા પણ પેલા

અનુસંધાન ૧૪મા પાને.....

✧ બે ચિત્રો ✧

પહેલું ચિત્ર (ગુરુનું)

આઉં છડે પણ કથ્થો નાઈ છડતો...

જંગલની એક સાંકડી પણ ઊંડી નદીમાં ચોમાસાનું પૂર આવ્યું. ડહોળા પાણીથી નદી છલકી રહી હતી. ત્યાં થોડાક માલધારી ખત્તે કામળા અને હાથમાં ડાંગોવાળા કાંઠે ઊભા હતા. તેમાં બે ચાર કચ્છી માડુ પણ હતા.

એવામાં ઉપરવાસથી કોઈક રીંછડો પાણીમાં તણાતો ગોથાં ખાતો આવતો હતો. તેને એક જણે દીઠો, પણ તેના ડીલ પરના કાળા કાળા વાળ જોતાં તે બોલી ઊઠ્યો “માડુ! હી કથ્થો ભાચી સેજજો ડીસે તે.” (ભાઈ! આ ધાબળો બહુ સારો દેખાય છે) એ સાંભળીને તેમાં એક બોધો નામે ભરવાડ હતો, તેને એ ધાબળો લેવાની ભારે તાલાવેલી થઈ આવી! કેમકે એનો ધાબળો જૂનો અને ફાટેલ તૂટેલ હતો, એટલે તે તો નવા ધાબળાની લાલચે પાણીમાં ત્રાટક્યો! અને તરતો તરતો તે ધાબળાને ઝાલવા ગયો. એવામાં પાણીમાં ગોથાં ખાતો રીંછડો બચવા માટે તેને જ બાઝી પડ્યો! પછી તો રીંછની બાથમાં આવેલો બોધો પણ સાથે તણાવા લાગ્યો! એને આમ તણાતો જોઈને કાંઠે ઊભેલા કચ્છી માડુઓ બૂમો પાડવા માંડ્યા : બોધા! કુરો કરેતો! કથ્થો છડ કથ્થો છડ! (એ બોધા! શું કરે છે? ધાબળો છોડી દે!) પાણીમાં તણાતા બોધાએ ગભરાઈને જવાબ દીધો : આઉં તો છડે પણ કથ્થો નાઈ છડતો.

(હું તો છોડું પણ ધાબળો નથી છોડતો!) એવામાં એક માણસ મજબૂત લાંબી આકડ હતી તે લઈને દોડ્યો અને દૂર જતાં નદીનો વાંક વળ્યો ત્યાંથી બોધાને એ આંકડથી ખેંચી લઈ રીંછડાની બાથમાંથી છોડાવ્યો.

ઉપરના દૃષ્ટાંત મુજબ સમાજમાં કેટલીક એવી સંસ્થાઓ પેદા થઈ

હોય છે, કે તેની રીતભાત ડહોળા પાણીના પ્રવાહ જેવી ચાલતી હોય છે, અને તેમાંની કેટલીક બાબતો સુંદર કામળા જેવી ઉપરથી દેખાતી છતાં અંદરથી ગોથાં ખાતા ભયંકર રીંછ જેવી હોય છે. તેના છેતરામણા દેખાવથી કોઈ ભોળો કે ઓછી આવડતવાળો આદમી (બોધા જેવો) તેની પાછળ ઝંપલાવે છે, પરંતુ તેમ કરવા જતાં એ સંસ્થાનો રીંછડો જ તેને ગળે બાઝી પડે છે. અને એને ડૂબકાં ખવરાવે છે. કદાચ તે એને છોડી દેવા ધારે તો પણ રીંછડા જેવા તેને ગળે વળગેલા-પડખિયા-પાસવાનો-ચેલાઓ તેને તાણી જ જાય છે! આમ જાહેર સંસ્થાના સંચાલકો અગર ધાર્મિક સંસ્થાના ઠરાવેલા ગુરુઓની બૂરી હાલત નજરે જોઈ શકાય છે. એથી જ કહેવાય છે કે-

આઉં છડે પણ કથ્થો નાઈ છડતો.

આવી પરિસ્થિતિમાં પણ સાચું આત્મબળ જેનામાં હોય તેને કોઈ નીડર અને બળવાન હિતેચ્છુ મળી જાય તો તે પણ જરૂર છૂટી શકે.

બીજું ચિત્ર (ચેલાનું)

રમજાન મહિનો ચાલતો હતો અને તાજિયાનો દિવસ હતો. મોટો ઊંચો તાજિયો સોનેરી રૂપેરી ફૂલો વગેરેથી ભરચક શણગારેલો હતો. ઢોલ ત્રાંસાની રમઝટ બોલી રહી હતી! ચોકમાં મોટું કુંડાળુ કરીને મુસલમાનો ‘યા હુસેન યા હુસેન’ એમ ઊંચે અવાજે બોલી ભારે ફડાકા બોલે તેમ બાવડાં અને છાતીઓ ફૂટી રહ્યા હતા! લોકોનાં તો ટોળેટોળાં જામ્યાં

હતાં. રસ્તામાં એટલી ભીડ હતી કે ત્યાંથી નીકળવાનું ભારે મુશ્કેલ બની ગયું હતું! એ ટાણે પેલી બાજુથી કરમચંદ શેઠ અને તેના ગુમાસ્તા દુકાન બંધ કરીને જમવા માટે ઘેર જવા નીકળ્યા. ભીડમાંથી થોડેક સુધી તો જેમ તેમ કરીને

* ભૂવો *

ચાલ્યા, પણ તાજિયાની નજીક આવતા ચાલવામાં ભારે હરકત ઊભી થઈ! તો પણ શેઠ અને ગુમાસ્તા જરા જોર કરીને નીકળવા ગયા, તેવામાં કોઈ અડબંગ જેવા આદમીએ બધાને ઠેલો માર્યો! તેથી એ... એ... કરતા તે બધા ચોકાહરાના કુંડાળામાંથી બહાર નીકળવા ગયા, પણ કૂટતા મુસલમાનોએ બહાર નીકળવાનો માર્ગ જ આપ્યો નહિ! શેઠે ઘણી મહેનત કરી પણ કંઈ જ વળ્યું નહિ! પછી તો તે બહુ મુંઝાણા અને બહાર જવા દેવાની અરજ સાથે કાકલુદી કરવા લાગ્યા ત્યારે એક ભલા મુસલમાને તેને ચોખ્ખું સંભળાવી દીધું: ‘શેઠ! હવે તમે કોઈ બહાર નહિ જઈ શકો. કેમકે અમારા ચોકામાંથી બહાર ન જવાય એવો ધારો છે, માટે હવે અમારી સાથે જ ચોકાહરો લેવા માંડો, બીજો ઉપાય જ નથી.’ શેઠે તો ઘણી આનાકાની કરી, પણ મુસલમાનોએ ડારો દઈને સંભળાવી દીધું: ‘શેઠ્યા! અહીં ધરાક નથી સમજાવવાં, સમજ્યાને, માટે ડાહ્યા થઈને અમારી ભેળો ચોકાહરો લેવા માંડો.’ ઠીક ત્યારે, એમ કહી શેઠે અને ગુમાસ્તાએ નિરુપાયે ચોકાહરો લેવાનું શરૂ કર્યું. પછી મુસલમાનો યા હુસેન! યા હુસેન! બોલે તેની સાથે શેઠ પણ ઠેકડા મારતા બોલતા જાય કે યા હુસેન અને ગુમાસ્તાઓ પાછળથી બોલે કે- આવી ભરાણા ભાઈ આવી ભરાણા.

આવી જ રીતે સમાજમાં કેટલાક મંડળો પોતાનાં સૂત્રોની બાંગ પુકારતા હોય છે. તેમાં કેટલાક સજ્જનો પણ કોઈ પ્રકારની પરિસ્થિતિનો ઠેલો લાગવાથી તેની અંદર ધકેલાઈ જતા હોય છે. પછી તે તેમાંથી સાચી સમજ પડતા નીકળવા જાય, તો પણ મંડળમાંથી નીકળવાનું મુશ્કેલ થઈ જાય છે, કેમ કે તેમ કરવામાં પ્રતિષ્ઠા, હાંસી, બેઆબરૂ, ઓછી સમજ વગેરે ઘણી બાબતો તેમને આડી આવે છે. પરંતુ જે લોકો ખરેખર સત્યનો આગ્રહ અને આત્મબળ ધરાવનારા હોય તે ધારે તો તેમાંથી કશી પણ પરવા રાખ્યા વિના નીકળી શકે છે અને ખોટા ચોકાહરામાં રોકાતા નથી એમ છતાં ભલભલાય ગોથાં ખાય છે એ નજરે દેખાય છે. ●●●

- સદ્વિદ્યા-૧૯૬૫ એપ્રિલ.

આર્યભૂમિમાં શારીરિક, માનસિક અને આધ્યાત્મિક ઉપરાંત માંત્રિક, તાંત્રિક ઇત્યાદિ અનેક જાતની વિદ્યાઓ અસ્તિત્વમાં આવેલી હતી. તેનો સમાવેશ મુખ્યત્વે ચૌદ પ્રકારમાં કરવામાં આવ્યો હતો. તેથી ૧૪ વિદ્યા અને ૬૪ કલા ગણવામાં આવતી. અત્યારે તો એ વિદ્યા કલાઓમાંથી કેટલીક લુપ્ત થઈ ગઈ છે, અને કેટલીક વિદ્યાઓ વિકૃત પણ બની ગઈ છે તો કેટલીક વિદ્યાઓમાંથી તેની ખોટી નકલ તથા ઢોંગ અને વહેમો પણ જન્મ્યા છે.

યોગવિદ્યાની આધ્યાત્મિક સિદ્ધિમાં એવી એક પરકાયા પ્રવેશની વિદ્યાનો પણ પ્રકાર હતો. એથી કેટલાક સિદ્ધ યોગી પુરુષો બીજાના શરીરમાં પ્રવેશ કરવાની શક્તિ ધરાવતા એવું પ્રાચીન કાળે જોવામાં આવે છે. પૂજ્ય જગદ્ગુરુ આદિ શંકરાચાર્યે મહાપંડિત મંડન મિશ્રના ધર્મપત્ની સરસ્વતી કે જેઓ તે બંનેના શાસ્ત્રાર્થ સમયે મધ્યસ્થ હતાં, તેમને જીતવા શૃંગારરસનો અનુભવ મેળવવા માટે એક રાજાના શરીરમાં પ્રવેશ કર્યો હતો એ સુપ્રસિદ્ધ વાત છે. આમ એક આત્માના જીવંત શરીરમાં બીજા ચૈતન્યનો પ્રવેશ સંભવિત મનાયો છે. પરંતુ આવો પ્રવેશ સિદ્ધ પુરુષો કરી શકે તે સિવાય પરમ ચૈતન્ય પરમાત્મ તત્ત્વનો પ્રવેશ પણ શાસ્ત્રોમાં લખાયો છે. જેમકે નારદ મુનિ પરમભાગવત સંત તરીકે સર્વ શાસ્ત્રમાં ગણાયા છે. છતાં કાર્ય પરત્વે જગતના તાત્કાલિક હિત માટે તેમાં પરમ તત્ત્વનો પ્રવેશ થયો હતો અને એવા આવિષ્કારને શાસ્ત્રોએ પરમેશ્વરના ૨૪ અવતારોમાં સ્થાન આપેલું છે. પરંતુ જ્યારે કાર્ય પૂર્ણ થયું અને પ્રવેશ છૂટી ગયો ત્યાર પછી તો તે નારદજી કાયમ ભક્ત તરીકે જ ઓળખાયા છે. આ દૃષ્ટાંત પરમ ચૈતન્ય પરત્વે છે, પરંતુ એક બીજો કનિષ્ઠ ચૈતન્યના પ્રવેશનો પણ પ્રકાર અનુભવમાં દેખાય છે. તે પરમ ચૈતન્યથી બીજી જ દિશામાં છે. તેમાં પ્રેતાત્માઓ અને ક્ષુદ્ર દેવ દેવીઓ અને મલિન તત્ત્વોના અનેક પ્રકારો મળી આવે છે. આવા પ્રવેશો એ સાચી કે ખોટી રીતે, પણ જગતના વાસ્તવિક હિતમાં કંઈ ઈષ્ટ કાર્યો કર્યા જણાયાં નથી. તેનાથી માત્ર વહેમ, ભય,

ભીરુતા, આધ્યાત્મિક નબળાઈ અને માનસિક જડતામાં જ ઉમેરો થાય છે. કેમકે તેમણે આધ્યાત્મિક હીનતા અને માનવોની મૂઢતાને જ પોષણ આપ્યું છે, એટલું જ નહિ પણ અયોગ્ય લાભ ઉઠાવનારા ઢોંગી અને સ્વાર્થપ્રપંચી લોકોને મોટું ક્ષેત્ર ઉઘાડી આપ્યું છે.

દેવ દેવી કે ભૂતપ્રેતાદિકના ઓતાર (અવતાર-પ્રવેશ) આવવાથી ધુધકારી દઈને ધૂણતા ઘણા ભૂવાઓને જોયા છે. તેના ગમે તેવા મોટા હાકોટા કે મોટા પડકારાથી અથવા સાંકળોની લગાવાતી ઝાપટોથી કશી સારી અસર પેદા થઈ જોઈ નથી. ઊલટ પક્ષે પ્રસંગ પ્રાપ્ત થતાં એવા માનસિક રોગ કે ઢોંગના રૂપ ખુલ્લાં થતાં પણ જોયાં છે. અન્ય ઘણે સ્થળે પણ એવું બન્યું હશે, છતાં ભૂવા-ભરાડી પરંપરા ચાલુ જ રહી છે. કેમકે તેમને પગે પડનાર અજ્ઞાન જનતામાં તેમને ધૂણવાનું ક્ષેત્ર મળી જ રહે છે. વળી ભૂવાના મનમાં પણ એવી ભાવના ભરાઈ બેઠી હોય છે કે મારામાં કોઈ દેવાતાઈ પ્રવેશ છે, એટલે એ પણ કોઈ પેગંબરના જેવા દમામથી વર્તે છે. વળી આવા ભૂવાના માનસને પણ ચગાવવાના સંયોગો ઉપસ્થિત કરવામાં આવે છે, ત્યારે ભૂવો પણ જાણે પોતે ધૂણવા સરજાયો હોય તેવી તૈયારીમાં જ રહે છે. પછી તો હાકલિયા અને ડાકલિયા ઉપર જ બધી બાબતોનો આધાર હોય છે. એ લોકો પડ બાંધીને હાકલા પડકારા અને ડાકલાના અવાજો કરવા માંડે કે ભૂવો તાનમાં આવી ધુધકારી દઈને ધૂણી ઉઠે છે.

આ ભૂવાનો વારસો ચાલુ રાખવાની પણ યોજનાઓ હોય છે. જૂનો ભૂવો નવા ભૂવાને થાપે છે. (સ્થાપના કરે છે), એમાં પણ પ્રકાર હોય છે. જે માણસ ચતુર, ચાબો, નટખટ કે કાબેલ પ્રકૃતિનો હોય તેવાને ભાગ્યે જ પસંદ કરવામાં આવે છે, પણ ભોળો, ભાભડભૂતડ, જલદી દોરવાઈ જાય તેવો, લાગણીવશ અને વહેમી હોય તેને જ પસંદ કરવામાં આવે છે. એવા માણસને ભૂવો બનાવવાના ટાણે જૂનો ભૂવો હોય તે ભારે ડોળદમામથી પ્રારંભ કરે છે, જેથી નવા ભૂવાનું વહેમી અને નબળું માનસ તેનાથી પ્રભાવિત થઈ જાય છે. આવી પરિસ્થિતિમાં વાતાવરણને ઉત્તેજિત કરનારા ઓછામાં ઓછા બે ડાકલિયા અને બે હાકલિયા હાજર જ હોય છે. ડાકલિયાઓ દિલ અને ડીલ (અંગ)માં ભારે કંપારી છૂટે તેવા મોટા

અવાજના ડાકલાં વગાડીને વાતાવરણને ભીષણ કરી મૂકે છે અને હાકલિયા મોટા હાકોટા પાડી પાડીને નવા ભૂવાના માનસને ઉશ્કેરી મૂકે છે. પછી જૂનો ભૂવો પ્રચંડ અવાજે ધુધકારી દેતો ધૂણી ઊઠીને નવાની પીઠ પર જોરથી થાપા લગાવે છે. આવી બધી ભૂતાવળ જેવી અસરમાં સપડાયેલો નવો ભૂવો પણ ભૂત જેવો બનીને હાઉ હાઉ કરતો ધૂણી ઉઠે છે! તેનું વહેમી માનસ પણ એમ માની બેસે છે કે પોતે કોઈ દેવી કે દેવ છે! પછી જ્યારે એવા ભ્રમિત મનના માણસનો ઉપયોગ કરવો હોય છે, ત્યારે ત્યારે પેલા હાકલિયા અને ડાકલિયા દેકારો મચાવી ને પડ જમાવે છે. એટલે નવો ભૂવો જૂનાની મિસાલે ધૂણવા લાગે છે! એવા થાપેલા ભૂવાઓને સમાજ સાથે બહુ નિસ્ખત હોતી નથી તેને તો માત્ર બાંધેલા પડમાં હાઉ હાઉ કરીને જે કોઈ ઝોડિયાં આવે, તેને થાપા મારીને વાચા (બેકી) તથા વધાવો (એકી)ના દાણા જ આપવાના હોય છે. જેમાં ભૂવાની દેવી હા કે ના માં ઉત્તર આપે છે એમ પેલા હાકલિયાઓ સમજાવે છે. ભૂવાને કોઈનાં સુખ દુખનું કારણ સમજાવવાનું કે વિવેચન કરવાનું હોતું જ નથી. એનું કર્તવ્ય તો માત્ર ધુધકારી દેવી, દાણા દેવા (હા કે ના જોવાના) અને પગે પડે તેને થાપા મારવા, એટલામાં પૂરું થાય છે. બાકીનું બધું હાકલિયા સંભાળી લે છે. ડાકલિયાનું કામ તો ડાકલાં વગાડી, ભૂવાની દેવને લાંબા રાગે બિરદાવીને પાણી ચઢાવવાનું જ હોય છે. આ વ્યવસ્થામાં જે કંઈ આવક કે લાભ સમાજમાંથી થાય તેમાં એ મંડળીનો નિર્વાહ અચ્છી રીતથી ચાલતો હોય છે.

ઉપર પ્રમાણે ભોળા, અજ્ઞાન, વહેમી અને ખાસ કરીને જેને ભૂવાની દેવી દ્વારા જલદી લાભ મેળવી લેવાની ઈચ્છાઓ હોય છે, તેવા લાલસાવાળા લોકોમાં એ તૂટ દડાહે દહાડે પ્રસરતું જ રહે છે અને કોને કેટલો લાભ થયો તેની બડી બડી વાતો લાગતા વળગતા તકસાધુઓ કરતા રહી ભૂવાને ઓથે ચરી ખાય છે! પરંતુ ભૂવાથી કોનું કેટલું અનિષ્ટ થયું? કોણ કેટલા ઠગાયાં? અને કોના મનમાં કેટલી ભ્રમણા પેઠી? તેની તો કશી યાદી જ રખાતી નથી. આવી અગડબંબ હાલતમાં વેવલા લોકોની વચ્ચે પેઢી પડેલા ભૂવા ભારાડીના મંડળો વધતા રહીને લોકોના માનસને ભળતે રવાડે ચઢાવી દે

છે! અને શ્રેયના સાચા માર્ગથી વિમુખ બનાવે છે. આથી સદાયરણના પાયા ઉપર સ્થિર રહીને સાચું જ્ઞાન મેળવવાનું દૂર થતું જાય છે, અને તેને બદલે જુઠાણાં, ઢોંગ-ધતૂરા, પરચા, ચમત્કાર વગેરે ઉપર દોરી જઈને મોટા લાભની આશાઓના આંબા આંબલી બતાવે છે! પરિણામે એથી દોરવાઈ જતા લોકો અનેક પ્રકારના ફંદામાં સપડાય છે. પછી તો સુખશાંતિની શોધમાં ભટકતા ગરજુ અને અનિશ્ચિત વિચારના લોકો ઈંદ્રિયો-અંતઃકરણના સંયમ, પ્રામાણિક વ્યવહાર અને શુદ્ધ ઈશ્વર-આરાધનાનો ખરો માર્ગ ચૂકી જાય છે! અને જલદીથી મળી જાય એવા સહેલા લાભોની અને તાત્કાલિક દુઃખ મટાડવાના ઉપાયોની શોધમાં તેઓ આ ભૂવા મંડળીની પ્રસારેલી જાળમાં સપડાય છે. પછી તો દોરાધાગા, માનતાઓ, દાણા જોવારવવા, ભૂવાની કૃપા મેળવવી, તેને માટે ભોગ ધરવા વગેરેના ચકરાવામાં ચડી જાય છે. છેવટે એવી સ્થિતિ થાય છે કે આત્મામાં પ્રભુએ મૂકેલી રતિ અને વિવેકશક્તિ ગુમાવી સાચી શાંતિ અને શ્રેયનો માર્ગ, જે સત્પુરુષો અને સત્શાસ્ત્રોએ પુનિત પુરુષાર્થ અને વિશુદ્ધ ઉપાસનામાં બતાવ્યો છે, તે તજી દઈને બીજો આડો માર્ગ ગ્રહણ કરી ભૂવાની પાછળ માણસો ભૂત જેવા માનસથી ભમતાં ભાસે છે.

એવા ચકરાવામાં ચડેલા લોકોને તેના કેટલાક સ્વાભાવિક લક્ષણોથી તુરત ઓળખી શકાય છે. તેનો ચહેરો કોઈની છાયામાં આવી ગયો હોય તેવો અને આત્મવિશ્વાસ વગરનો જણાય છે. તેની આંખો ચિંતન કે બુદ્ધિની ચમકને બદલે કોઈની મહેરબાની-કૃપાના રંગથી ઘેરાયેલી અને વહેમવાળી જડતાના ઊંડાણમાં ઉતરેલી દેખાય છે. તેની વાણી પઢાવેલા પોપટ જેવી કે ચાવી ચડાવવાથી વાગતી રેકોર્ડ જેવી સંભળાય છે. તેમાં વ્યક્તિત્વના પ્રભાવને બદલે હૃદયબળની મંદતા જણાય છે. આત્માની તેજસ્વીતાના તણખાને બદલે ઠરી ગયેલા અગ્નિ પછી બાકી રહેલી ઊંની રાખના જેવી ગરમી તેમાં માલૂમ પડે છે. છતાં એ ઊંની રાખમાં અગ્નિ ભારેલો છે, એમ સમજાવીને વિશ્વાસુ લોકોના ભોળપણનો લાભ લઈ પોતાના સ્વાર્થ અને માન-મોટપને પોષનારો વર્ગ એની આસપાસ ગોઠવાઈ જાય છે.

ઉપર પ્રમાણેના અનુભવો સામાજિક અને ધાર્મિક ક્ષેત્રોમાં પણ નજરે પડે છે. સમાજમાં એકાદ વ્યક્તિ સંયોગવશાત્ અમુક પ્રતિષ્ઠાના કેન્દ્રમાં આવી પડે છે, તો તેની પાછળ તેને ચડાવી ગુણગાન અને ખુશામદભર્યા મોટાઈના બણગાં ફૂંકી તેને ભંભેરીને ભૂત કરનારા હાકલિયા અને ડાકલિયાઓ શોધવા જવા પડતા નથી! એથી પણ વિશેષ રીતે ધાર્મિક ક્ષેત્રોમાંયે એવા જ પ્રકારની ઘટનાઓ સહેલી થઈ પડી છે. સામાજિક ક્ષેત્રે તો એવા એકાદ માણસનો પરપોટો વ્યવહારપ્રસંગ, પ્રતિષ્ઠા અગર આવડત પરત્વે ફૂટી જવાનો ઘણો સંભવ રહે છે, કેમકે તેમાં લોકો વ્યવહારપક્ષે સાવધાનપણે વર્તે છે, પરંતુ હિંદમાં ધાર્મિક ક્ષેત્ર “બોડી બામણીના ખેતર” જેવું હોવાથી શ્રદ્ધા અને મહિમાની હવામાં મનમુખી જ્ઞાનના દોર વડે મોટા ફળની આશાઓના પતંગ ચગાવાય છે. આવા પતંગના દોર ગુરુના હાથમાં પકડાવીને ચાલાક ચેલાઓ એ પતંગ તરફ જનસમૂહને ખેંચવા દોડાદોડ કરી મૂકે છે!

એવી આત્મશ્રેયથી અલગ અને ધાંધલિયા પરંપરામાં પડેલી અને પરમ તત્ત્વની ઉચ્ચ ઉપાસનામાંથી ખડેલી અનેક ગુરુમુખી પ્રણાલિકાઓમાં વહેતી જનતાને ચેતાવી, વિવેકને માર્ગે વાળી ભગવાન સહજાનંદ સ્વામીએ નિર્ભય બનાવી છે અને ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્યે સહિત ભક્તિનો સર્વજીવ હિતાવહ શાસ્ત્રીય ધોરી માર્ગ રચી આપ્યો છે. જેમાં સજાગપણે (જાણપણાને દરવાજે) રહીને આત્મકલ્યાણ ઈચ્છતા પામર જીવોથી લઈ પંડિત સુધીના સર્વને પરમ સંતોષપૂર્વક જીવન જીવવાની સરળ અને શુદ્ધ રીતિ બતાવી છે, જે શિક્ષાપત્રી, વચનામૃત અને ધર્મશાસ્ત્ર સત્સંગી જીવનમાં સ્પષ્ટ અને સુંદર પ્રકારે રજૂ કરેલી છે. મોક્ષભાગી જનોએ તેમનું પરિશીલન કરી પોતાના જીવનનો માર્ગ આંકવો એ જ હિતાવહ છે. આ પ્રશસ્ત માર્ગથી ચાતરીને મનમુખી અગડંબગડં ગભારા ચડાવનારા હાકલિયા અને ડાકલિયાઓના ખોટા ઘોંઘાટમાં અને પોતાને કોઈ દૈવી ઓતાર(અવતાર) માની-મનાવીને ધૂણતા ભૂવાઓની ધુધકારીઓમાં લેવાઈ જઈ શુદ્ધ સત્સંગથી પોષાતું પ્રાણતત્ત્વ ગુમાવવું ન ઘટે. ●●●

✧ ધીર અને વીર ✧

સૌરાષ્ટ્રમાં આંબરડી ગામે વીસળ નામે એક ચારણ રહેતો હતો. તેને થોડો ઘણો ગિરાસ પણ હતો, છતાં તે જાતે ખેડ કરતો. તે ભક્તિવાળો, સાચો અને મોભાદાર માણસ હતો. તેને સરખે સરખી ઉંમરના બીજા ૧૧ જણા ગામના જુવાન ભાઈબંધ હતા. આ ૧૨ મિત્રો ટેકીલા અને શૂરવીર હતા. તેમના વચ્ચે સ્નેહની મજબૂત ગાંઠ હતી કે તે એકબીજાથી છૂટા રહી શકતા નહિ. ગમે તેવા દુઃખના પ્રસંગે તેઓ ભેગા જ રહેતા. તેમની દિલોજાન દોસ્તી જોઈને ગામનો બીજો ચારણ કુકડિયો એ નામે ઓળખાતો તે તેમનો દ્વેષ કર્યા કરતો. પણ એ ભાઈબંધો એની દરકાર કરતા નહિ, એક વખત તે બારેય દોસ્તોએ ઈષ્ટદેવની સાખે એકમતે પ્રતિજ્ઞા કરી કે ગમે તેમ થાય, ઈષ્ટદેવ સિવાય ગમે તેવો સત્તાધારી માણસ હોય તો પણ માથું નમાવવું નહિ. આ પ્રતિજ્ઞાની ખબર જ્યારે પેલા દ્વેષી કુકડિયા ચારણને પડી ત્યારે તે ખૂબ દાઝે બળી ઉઠ્યો. અને તેમની પ્રતિજ્ઞા ઉપર પાણી ફેરવવાની તજવીજ કરવા લાગ્યો. છેવટે ગુજરાતના મુસલમાન બાદશાહ પાસે પહોંચ્યો અને પાસે જઈને વીસળ અને તેના બીજા ભાઈબંધોની કેક સાચી ખોટી વાતો કરીને બાદશાહને ભંભેરીને ભૂત કરી મૂક્યો. તેને એવું ઠસાવી દીધું કે વીસળ ઘણો માથાભારે માણસ છે અને બાદશાહનું નામ લઈને બહુ ગાળો દે છે. વળી બાદશાહની આજ તે કબૂલ કરતો નથી તેમજ સલામ ભરવાની ચોખ્ખી ના પાડે છે. આથી બાદશાહ ગુસ્સે થઈને, ફોજ લઈ આંબરડી ઉપર ચડી આવ્યો અને વીસળને તંબૂમાં બોલાવ્યો. વીસળ આવ્યો પણ સલામ ન કરી. વીસળ કહે, ‘બાદશાહ! સલામ તો અલખના માલિક ખુદાને હોય, માણસ માણસને શું કામ સલામ કરે, બાકી આપ મારા મહેમાન છો તો તમે કહો તે આપવા તૈયાર છું.’ બાદશાહ કહે, ‘તમે બાર ભાઈબંધો બહુ બહાદુર છો તો ચાલો લડાઈ આપો.’ વીસળ કહે, ‘બાદશાહ! અમે લડવા તૈયાર છીએ, પણ શરત એ છે કે તીર કે બંદૂક જેવા છેટેથી વાપરવાનાં હથિયાર ન લેવાં પણ હાથ હથિયારથી લડવું.’ બાદશાહે શરત કબૂલ રાખી એટલે વિસળે પોતે બીજા દસ ભાઈબંધો સાથે (એક ભાઈબંધ બહારગામ ગયેલો) કેસરિયા

કરી ઉઘાડી તલવારે ગામ બહાર નીકળીને તલવારની અણીથી એક કુંડાળુ કર્યું અને ભાઈબંધોને કહ્યું, મરતી વખતે બધાએ આ કુંડાળામાં ભેગા થવું.

પછી સામે બાદશાહની મજબૂત પઠાણી ફોજ તૈયાર ઊભી હતી તેની સામે તેઓ ‘હર હર હર મહાદેવ’ કરીને ધસ્યા. ભયંકર ધીંગાણું મચ્યું. બાદશાહના પઠાણો ઘાસની પેઠે કપાવા લાગ્યા. વીસળ તો રણઘેલો થઈને ધૂમવા લાગ્યો. તેના એક ભાઈબંધને પેટમાં ઘા વાગવાથી આંતરડાં બહાર નીકળી પડ્યાં તો પણ આંતરડાં ખભે નાખીને લડવા લાગ્યો! બીજા એક દોસ્તનો એક પગ કપાઈ ગયો એટલે તે એક પગે ઠેકી ઠેકીને પઠાણોનાં માથાં ઉડાવવા લાગ્યો! બાદશાહ આ બહાદુરોના પરાક્રમ જોઈને ચકિત થઈ ગયો! દિવસ થોડોક બાકી હતો પણ મરણિયા ભેરુઓ પાછા હઠતા ન હતા અને ફોજ કપાતી જતી હતી એટલે બાદશાહે આપેલું વચન તોડીને તીર તથા બંદૂકો ચલાવ્યાં અને બહાદુરોનાં શરીરોને વીંધી નાખ્યાં! પછી દિવસ આથમ્યો અને ધીંગાણું બંધ થયું ત્યારે ૧૧ મરણિયા દોસ્તો ઘસડાઈને પેલા કુંડાળામાં પહોંચ્યા અને એકબીજાને ભેટીને મરણ પામ્યા. પછી એ અગિયારેય દોસ્તોને એક જ સાથે ચિત્તામાં મૂકીને અગ્નિ ચેતાવ્યો એવામાં બારમો ભાઈબંધ બહારગામ ગયેલો તે આવ્યો, તેણે આ બધી બીના સાંભળી એટલે તુરત જ હાથમાં માળા લઈને પ્રભુનું નામ જપતો દોડ્યો અને પોતાના ભાઈબંધોની ચિત્તા ભડકે બળતી હતી તેમાં પતંગિયા માફક ફૂટી પડ્યો અને એ રીતે સાથે મરવાની જે પ્રતિજ્ઞા હતી તે તેણે પાળી!

ઉપરની ઐતિહાસિક બીનામાં ટેક નિભાવવા ખાતર ખપી જવાની અને એક સાથે એક કુંડાળામાં મરવાની અદ્ભૂત વીરતા દેખાય છે, તે એક જ ધ્યેયને વરેલા અને કર્તવ્ય સ્વીકારીને સમાજમાં કૃતનિશ્ચય બનેલા વીર પુરુષોને પ્રેરણારૂપ છે. તેવી જ રીતે પારમાર્થિક ક્ષેત્રે અને જનકલ્યાણના માર્ગે જીંદગી પર્યંત અતિ ઉગ્ર તપશ્ચર્યા કરનાર સંતો અને હરિભક્તો બાઈ-ભાઈઓની પરંપરા આ સત્સંગમાં પેદા થતી રહી છે, એવા ધીર જનોનો સાક્ષી આ સંપ્રદાયનો ઉજવળ ઇતિહાસ મોજૂદ છે. આપણને તેનો અમૂલ્ય વારસો મળ્યો છે, તેને ટકાવી રાખવો આપણું કર્તવ્ય છે. ●●●

* ધૂળ પડી જાગવામાં *

એક માલદાર શેઠ હતા. તેને સંપત્તિ તો ઘણી હતી પણ તે સાચવવાની એટલી ત્રેવડ ન હતી. ઉપરાંત વળી અક્કલના ઓછા અને જીવના કઠણ એટલે સારા, વિશ્વાસુ પાસવાનોને પણ રાખતા નહિ. સદ્ભાગ્યે એક જૂનો સેવક વફાદાર અને કાળજી ધરાવનાર હતો. પણ તેની સલાહ શેઠ કાને ધરતા નહિ. આમ તેમના વહેવારનું ગાહું ગબડ્યે જતું હતું. બધા દિવસો કંઈ એકસરખા જતા નથી, એ રીતે શેઠની પેઢીમાં ચોર નોકર વધવા લાગ્યા. પેલા વફાદાર સેવકે શેઠને ચેતવ્યા કે પેઢીમાં ચોર વધવા લાગ્યા છે અને ચોરીઓ થવા લાગી છે, આપણો પથારો મોટો છે અને સંપત્તિ ઘણી છે તો કંઈક બંદોબસ્ત કરીએ. પણ શેઠ જવાબ અવો દેતા કે “થઈ રહેશે. હું જાણું છું, લુચ્ચા લોકો વધ્યા છે, હું એને જોઈ લઈશ.” પણ બદમાશ નોકરો તો શેઠના ગાફલપણાને અને તેની બીકણ પ્રકૃતિને ઓળખી ગયા હતા એટલે તે તો માથાભારે થઈને જ વર્તતા હતા. શેઠ તેમનો ત્રાસ મૂંગે મોઢે સહન કરતા તેમજ રખે કહેવા જતા એ નોકરો કંઈ આડા ફાટે તો શું કરવું? એવા વિચારથી ડરતા પણ હતા. શેઠનો પેલો વફાદાર સેવક આવી સ્થિતિ જોઈને દિલમાં દાઝી ઉઠતો, પણ શેઠની નબળાઈનો તેને કંઈ ઉપાય સૂઝતો ન હતો.

એક દિવસ એ સેવકને છાની બાતમી મળી કે પેલા બદમાશ નોકરોએ મળીને શેઠની તિજોરીમાં રહેતું જરજવાહીર ઉઠાવી જવાની પેરવી કરી છે, અને તે માટે પેઢીના જ એક રીઢા માણસને તૈયાર કર્યો છે. એ તિજોરીનો માહિતગાર હતો. પેલો વફાદાર સેવક આ બાબતની સમયસર ચેતવણી આપવા રાત્રે શેઠને ઘેર ગયો અને વાતચીત કરતો કરતો શેઠની પાસે જ ઈરાદાપૂર્વક સૂઈ રહ્યો. ભાંગતી રાત્રે પેલો રીઢો માણસ ધીમે પગલે શેઠના બારણા પાસે આવીને અંદર પેસવાની તજવીજ કરવા માંડ્યો. શેઠ તો ગિંધમાં જ હતા, પણ પેલો વફાદાર સેવક જાગતો હતો. તેણે બારણાનો ખખડાટ સાંભળી ધીમેથી શેઠને જાગ્રત કરી કાનમાં કહ્યું કે શેઠજી! જાગો છો? શેઠ કહે કેમ? સેવક કહે, કંઈક

અવાજ થાય છે, કોઈ બારણું હલાવે છે! શેઠ કહે, ફીકર નહિં, હું જાગું છું. થોડી વારે પેલો ચોર બારણું ધીમેથી ખોલી અંદર પેઠો. સેવક કહે, શેઠજી! પેલો માણસ ઓરડામાં પેઠો. શેઠ કહે, ફીકર નહીં, હું જાગું છું. એવામાં ચોર તો તિજોરી રૂમમાં ગયો. સેવક કહે, શેઠજી! એ ચોર જુઓ તિજોરી ખંડમાં ગયો. શેઠ કહે હું બરાબર જાગું છું. સેવક કહે એમણે તો કૂચી લગાડીને તિજોરી ઉઘાડી! શેઠ કહે, મારો ખ્યાલ છે અને જાગતો જ સૂતો છું. એવામાં પેલો ચોર જરજવાહીરની પેટી લઈને બહાર નીકળી ગયો. સેવક કહે, શેઠ પેલો તો તિજોરીમાંથી પેટી લઈને નાસી ગયો! શેઠ કહે, હા... હા... હું જાગું જ છું તે! ત્યારે સેવકે ચીડાઈને કહ્યું, અરે શેઠ આટલી બીના તમારી નજર સામે બને છે છતાં કંઈ અટકાયત કે ઉપાય કરતા નથી અને બદમાસી કરનારને ફાટી આંખે જોઈ રહ્યા છો, છતાં મોઢેથી જાગું છું... જાગું છું... કરો છો તો ધૂળ પડી તમારા જાગવામાં.

ઉપર પ્રમાણે સામાજિક, રાજકીય, ધાર્મિક અને શૈક્ષણિક વગેરે સંસ્થાઓમાં ઘણે સ્થળે જોવામાં આવે છે કે તેના પ્રણેતાઓ માત્ર પોતાની નબળાઈઓને કારણે અથવા પોતાનો સ્વાર્થ સાધવા કે લાલસાઓને વશ લાચાર સમા બનીને પોતાની આસપાસ થતા દુરાચરણો, હરામખોરી, ચોરી, અવેરી વગેરે બદમાસીને જાણતા છતાં નિભાવે છે! અને પોતાની અમૂલ્ય પ્રતિષ્ઠાને ધૂળમાં મેળવે છે! એવા અગ્રેસરોએ એ પ્રકારની પુરુષાર્થહીન દશામાં પોતાની સલામતીની જ વેતરણ રાખવી એ તો તેના કર્તવ્યરૂપ ધર્મને લાંછન છે. એટલું જ નહિ, પણ સમગ્ર સમાજનો ભયંકર દ્રોહ એમાં રહેલો છે. જે જવાબદાર વ્યક્તિ સ્વીકારેલા ક્ષેત્રને સંપૂર્ણ રીતે સંભાળી ન શકે અથવા સાંભળવામાં બેદરકારી દાખવે અને સંસ્થાની ભૌતિક અગર નૈતિક સંપત્તિ લૂંટાતી નિષ્ફળ નજરે જોઈ રહે છે તે પેલા જાગતા શેઠની નિર્માલ્યતાને જ વરેલા હોય છે. એ કારણે જ તેઓ દુરાચારના સાક્ષી બની રહે છે. એવા અગ્રેસરોએ જગતમાં અપકીર્તિથી બચવા પોતાની જવાબદારી તજી દેવી એ જ સારામાં સારી

અનુસંધાન ૧૧ મા પાને...

✧ ગુરુત્વગ્રંથી ✧

ગુરુત્વ એટલે મોટાઈ અને ગ્રંથી એટલે ગાંઠ. માણસના મનમાં પોતાની કોઈપણ પ્રકારની મોટાઈનો ખ્યાલ પેસી જાય, ત્યારે મનમાં તેની ગાંઠ બંધાઈ જાય છે, એને ગુરુત્વગ્રંથી અથવા સુપરિયારિટી કોમ્પ્લેક્સ કહે છે. એનાથી ઉલટો બીજો દોષ છે તેને લઘુત્વગ્રંથી અથવા ઈન્ફિરિયારિટી કોમ્પ્લેક્સ કહે છે. એ દોષને લીધે માણસ પોતે પોતાને સાવ નબળો, નમાલો, હલકો, ક્ષુદ્ર એવો કલ્પી લે છે. પરંતુ અહીં તો આપણે માત્ર ગુરુત્વગ્રંથી સંબંધી વિચાર કરીશું.

જગતના સર્વ મનુષ્યો ગુણ અને દોષના ઓછાવત્તા મિશ્રણવાળાં છે. કોઈમાં માત્ર એકલા જ ગુણો કે કોઈમાં એકલા જ દોષો હોતા નથી. કોઈમાં ગુણો વધારે અને દોષો ઓછા હોય, તો કોઈમાં દોષો વધારે તો ગુણો ઓછા પ્રમાણમાં હોય છે. એ મિશ્રણ સત્ત્વગુણ, રજોગુણ અને તમોગુણના ઓછાવત્તા પ્રમાણથી બને છે.

પરંતુ જ્યારે માણસ પોતાના ગુણો માટે, પોતાની શક્તિ માટે કે પોતાની સમૃદ્ધિ માટે વધારે પડતી કિંમત પોતે આંકવા માંડે છે, અને તેની મગરૂબીમાં બીજાના ગુણોની પણ ગણના તજી દઈ જ્યાં ત્યાં પોતાની જ સરસાઈ આગળ ધર્યા કરે છે, ત્યારે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે તેના મનમાં પોતાની મોટાઈનો, પોતાના મહિમાનો એક પ્રકારનો ભારે ખ્યાલ દબ થઈ જાય છે. આથી તેની એક ગાંઠ મનમાં બંધાઈ જાય છે. આવી સ્થિતિમાં પછી તેનામાં સારા ગુણો, સાચી શક્તિ કે સમૃદ્ધિ હોય, તો પણ તેના ઘમંડને લીધે જગતમાં તે અભિમાની કે દંભી મનાવા લાગે છે, અને તેની સાચી પ્રતિભા સમાજમાં પડતી નથી. લોકોમાં તેવા માણસો ડોળઘાલુ, વાયલ કે શેખીખોર તરીકે ઓળખાવા લાગે છે.

એવા ગુરુત્વગ્રંથીવાળા માણસો પોતાની મોટાઈના ખ્યાલમાં જ્યારે બીજાને ઊતરતા ગણવા લાગે છે, (એમ થયા સિવાય રહેતું નથી) ત્યારે તો તે માનવતાના બે પગથિયાં નીચે ઊતરે છે. પોતાની આપવડાઈનાં બણગાં ફૂંકવાનું કદાચ લોકો સહી લે છે, પરંતુ જ્યારે પોતાની મહત્તા વધારવાના તાનમાં તે જ્યારે બીજાને (ઊંચા દરજ્જાના કે બરોબરીઆને) હળવે કાટલે જોખે છે, ત્યારે તો તેની ક્ષુદ્રતા લોકોમાં તિરસ્કારને પાત્ર બની રહે છે. એટલું જ નહિ પણ તેની ખરી પ્રતિષ્ઠા પણ ખોરવાય છે. શાસ્ત્રમાં આત્મશ્લાઘા (પોતાનાં

વખાણ) અને પરનિંદા (પારકી નિંદા) એ બન્નેનો સરખો જ દોષ ગણવામાં આવ્યો છે. આ બન્ને દોષો આ ગુરુત્વગ્રંથીવાળા મનુષ્યોમાં પ્રવેશે છે.

જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ, કુટુંબ કે સમાજ ખરેખર શક્તિશાળી કે સમૃદ્ધ હોય છે ત્યારે પણ જો તે પોતાને માટે ગર્વ કરે તો એ શોભારૂપ નથી. જે વસ્તુ વાસ્તવિક છે તે ઉન્માદ રહિત બતાવવામાં આવે તો ઠીક છે, પણ જ્યારે તેનાથી વધારીને, બહલાવીને કે ફુલાવીને રજૂ કરવામાં આવે તો તેથી થતાં વખાણ એ જ દોષરૂપ થઈ જાય છે.

પરંતુ એથી આગળ જતાં કોઈ શક્તિશાળી પુરુષ, કુટુંબ કે સમાજના નબળા વારસદારો પોતાના પૂર્વજની કીર્તિની ધ્વજા નીચે પોતાની મોટપની પરંપરા લંબાવે છે, અને તેને અર્થે અન્યને ઊતરતા બતાવવાની ચેષ્ટા કરી પોતાના કુળની મહત્તા ગાતા ફરે છે, ત્યારે તો તેઓ ગુરુત્વગ્રંથીથી પીડાતા રોગી તરીકે બહુ જ દયાપાત્ર દેખાય છે. કેટલાંક મનુષ્યો ઉપર પ્રમાણે પોતામાં ગુણ, વિદ્યા કે બીજો માલ જોઈએ તેવાં ન હોવા છતાં વડીલોના પરાક્રમો બતાવી અમારું કુળ બહુ ઊંચું, અમારી પરંપરા બહુ ભારે, અમે ખરેખરા ખાનદાન, અમે પૂરા જ્ઞાની એમ ગુણ ગાતાં ફરે છે અને બીજાને નીચી કક્ષાનાં, અધૂરાં, અણસમજુ માનીને રાયતાં હોય છે. આવી ઘમંડી વૃત્તિવાળાઓને બે પ્રકારનું નુકશાન થાય છે. (૧) સમાજમાં તેની માન્યતાને અનુસરતું ઉચિત સ્થાન તેને કદાપિ મળતું નથી. (૨) તે પોતાના જ ઘમંડમાં રહેતા હોવાથી સમભાવ અને નમ્રતા દ્વારા જે સદ્ગુણો મેળવવા યોગ્ય હોય છે તે તેમને ક્યારેય પ્રાપ્ત થતા નથી.

કેટલાક ધર્મગુરુઓ અને ધર્મના અનુયાયીઓ પણ પોતાની પાત્રતાની કક્ષા શ્રેષ્ઠ કરવાને બદલે એવા ફાંકામાં રહી જતા હોય છે કે - અમારા મૂળ પુરુષ અને અમારા ગુરુજનો સૌથી શ્રેષ્ઠ હતા અને અમે તે પરંપરામાં ઊતરી આવ્યા છીએ, એટલે બીજા કોઈ અમારી તોલે ન આવી શકે, કારણ સર્વ શક્તિ-સામર્થ્યનો સંચય અમારા ઘરમાં જ થઈ ગયો હતો, જે બીજાના ભાગમાં આવ્યો જ નથી. આવી માન્યતાનાં ગીત ગાવામાં એટલા મશગૂલ હોય છે કે પોતાની વર્તમાન નબળાઈઓને જોવાની તક પણ મેળવ્યા સિવાય માત્ર બીજાઓની નબળાઈઓ તરફ જ આંગળી બતાવતા રહે છે, અને પોતાના મહિમાની ઘેલછા એટલી વધારી મૂકે છે, કે

અન્યની શ્રેષ્ઠતાને કનિષ્ઠ કરી બતાવવાની પ્રવૃત્તિમાં જ પોતાનો મહિમા માની બેસે છે. આવી અવિચારી ગુરુત્વગ્રંથીની ગાંડાઈથી પણ બે પ્રકારની હાનિ થાય છે. (૧) એક તો તેમનામાં વાસ્તવિક સમતોલ વિચારણાનો અભાવ હોવાથી તેના સંસર્ગવાળા અધકચરા જનોમાં પણ ગંડવા ઊપડે છે, તેથી સાચી બાબતોને પણ તે વિકૃત કરે છે. (૨) એવો ગંડવા ચેપી રોગોની પેઠે એક બીજામાં ફેલાય છે, તેથી ઘેલછાનો મહિમા વધતાં મૂળ પુરુષનું આદર્શ જીવન ઝંખવાતું જાય છે અને એવી ગુરુત્વગ્રંથીના અનેક પ્રગટ થતાં સ્વરૂપો પણ અશાસ્ત્રીય કોલાહલ મચાવી મૂકે છે.

આધુનિક સમયમાં ગુરુત્વગ્રંથીમાં કેટલીક વ્યક્તિઓ, કેટલાંક કુટુંબો, કેટલાંક સમાજો અને સંપ્રદાયો પણ સપડાયાં છે, તેથી મિથ્યાચાર, પ્રચારનાં ખોટાં ડિમ્ ડિમ્ અને સત્ત્વહીન પ્રલાપ ખૂબ વધી પડ્યાં છે અને એની અસરમાં આ બહુરૂપી જગતના કેટલાક મનુષ્યો અવશ્ય તણાઈ જવાનાં, પરંતુ વાસ્તવિક દૃષ્ટિએ, સાત્ત્વિક રીતે એનાથી ગુરુત્વગ્રંથીવાળાં સ્વયંમન્ય મનુષ્યોની સાચી મહત્તામાં કશો જ વધારો થતો નથી. એની સ્થિતિ સમુદ્રની ભરતીનાં મોજાંથી કિનારે ચઢી આવેલાં ફીણના ફૂગાઓ જેવી જ રહેવાની.

ખરી વાત તો એ છે કે મનુષ્યે વિશુદ્ધ પરંપરાને સમજપૂર્વક અનુસરીને તેને અનુરૂપ જીવન જીવવા શીખવું જરૂરી છે. બણાગાં ફૂંકવાથી ગુણમાં કે શક્તિમાં વૃદ્ધિ થતી નથી. તેમજ ગુરુત્વગ્રંથીના ગુમાનમાં અન્યની મહત્તા તરફ અવગણનાથી ઊપજતી અસૂયાથી કંઈ અર્થ સરતો નથી. ટૂંકમાં પોતાની મહત્તા એ ગાવાની વસ્તુ નથી, તેમજ અન્યના તેજોદ્વેષની પણ બાબત ન હોવી જોઈએ પણ સમભાવ, અભ્યાસ અને સદાચરણથી પ્રાપ્ત કરવાની એ વસ્તુ છે. પૂર્વજોની મહત્તાને પણ તેના નબળા વારસદારો માત્ર ગાવા લાગે, તો તે પણ વધવાને બદલે ઘટવાની, પરંતુ તેને નિષ્ઠાપૂર્વક અનુસરવાથી જ તે ઉજ્જવળ બને.

સત્સંગમાં મહિમાની ખૂબ પ્રતિષ્ઠા છે. તેમાં પણ આપણે જો આ ગુરુત્વગ્રંથીના ચેપથી ચેતીને નહિ ચાલીએ, તો મહિમાના ખાલી ગાણાં ગુણની વૃદ્ધિને બદલે દોષની વૃદ્ધિ કરશે. શ્રીજી મહારાજ સત્સંગને એ આંતરિક વિઘ્નથી બચાવો. ●●●

પાન નં. ૯નું અનુસંધાન.....

બાબત છે. જેઓ ગાફલપણાથી કે પોતાની લાલસાઓથી સંસ્થાઓને વળગી રહેવા છતાં પોતાની વિવેકબુદ્ધિ અને હૃદયબળ યોગ્ય રીતે વાપરી શકતા નથી, તે સઘળા કાળબળે સમયના પ્રવાહમાં બૂરે હાલે ફેંકાઈ જાય છે, એમ પ્રજાના ઈતિહાસો ઊંચે અવાજે પુકારી રહ્યા છે.

સમાજની દુર્ગતિ જેટલી પ્રત્યક્ષ રીતે દુરાચારી લોકોથી થાય છે, તેથી પણ વધારે અધોગતિ જે અગ્રેસરો અગર જવાબદાર માણસો દુષ્ટતા અને દુર્જનતા તરફ આંખ મિચામણાં કરે છે, અથવા થાબડભાણાં કરી તેને પંપાળે છે તેનાથી થાય છે. વળી જે પોતાની નબળાઈઓને ઢાંકવા ખાતર બદમાસોથી દબાતા રહે છે તે પણ સમાજના રોગરૂપ થઈ પડે છે. અધર્મ કે અનીતિ જેટલાં દેખીતી રીતે ફૂલતાં ફાલતાં નથી, તેટલાં કે તેથી પણ વધારે તે સજ્જન મનાતા અને ધાર્મિક ગણાતા મોટાઓને ઓથે ફૂલેફાલે છે. અને એવાઓથી જ સમાજની કે સંસ્થાઓની ઘણી દુર્દશા થાય છે. અધર્મ જાતે બહુ ફેલાતો નથી. પણ તે ધર્મની ઓથમાં રહીને જ પોતાનો વિસ્તાર વધારે છે. મતલબ કે ધર્મનાં ચિહ્નો જેવાં કે, ટીલાં-ટપકાં, માળા-માનસી, ધૂન-ભજન, કથા-વાર્તા, ધ્યાન, જ્ઞાન, ભગવદીપણાનો દેખાવ, ભગવાં કપડાંનો વેશ વગેરેના આડંબર નીચે તે પોતાનું પોષણ મેળવે છે. આવું અધર્મનું વિસ્તરણ થતું જોવા જાણવા છતાં તેને નિભાવી લેવાની વૃત્તિ જ્યાં કામ કરી રહી હોય, ત્યાં સાચા સેવકોએ ખૂબ સાવધાન રહેવાની જરૂર છે અને (૧) નબળી નેતાગીરી નીચે પોષાતી આસુરી વૃત્તિઓ તથા (૨) ધર્મના ઓઠા નીચે વૃદ્ધિ પામતા અધર્મને વિવેકબુદ્ધિથી પિછાણી લઈ તેનાથી બચવાનો નિરંતર બળવાન પુરુષાર્થ કરવો ઘટે છે.

વળી જે લોકો પોતાની જવાબદાર જગ્યા ઉપર બેઠા બેઠા આસપાસના દુષ્ટતા અને દુરાચારને જુએ છે છતાં તેને દૂર કરતા નથી અને જ્યારે કોઈ હિતસ્વી તે વિષમતાની વાત કાને નાખે છે ત્યારે તેઓ ઠંડે કલેજે કહે છે કે અમને બધી ખબર છે, અમારાથી કંઈ અજાણ્યું નથી, અમે જાગ્રત છીએ. આવી નિષ્ફળ અને નિર્માલ્ય જાગૃતિને માટે આ લેખને મથાળે આપેલ શબ્દો બોલાય છે કે, ધૂળ પડી જાગવામાં. ●●●

સદ્વિદ્યા-૧૯૫૭ ડિસેમ્બર

✧ સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના સંકલ્પો ✧

પ્રાસ્તાવિક:

સૃષ્ટિના આદિકાળમાં પરબ્રહ્મ શ્રી પુરુષોત્તમ નારાયણે પ્રથમ સંકલ્પ કર્યો (શ્રુતિ પ્રમાણે) કે માયાના ઉદરમાં અનાદિ અજ્ઞાનરૂપ કારણ શરીરમાં બદ્ધ પડેલા જીવોનો મોક્ષ થાઓ. પછી મૂળ પ્રકૃતિ પુરુષ દ્વારા સૃષ્ટિનું સર્જન થયું અને અનેક બ્રહ્માંડોમાં જીવોને કર્મ પ્રમાણે જન્માંતરથી ભ્રમણ કરવા, વાસના ભોગવવા અને કલ્યાણ મેળવવા માટે બુદ્ધિ, ઈન્દ્રિયો, મન અને પ્રાણ પણ સરજી આપ્યાં. પછીથી બ્રહ્માંડોમાં અનેક પ્રસંગે મુમુક્ષુઓના હિત માટે ભગવાને અવતાર ધરીને અનેક કાર્યો કર્યા હતાં.

પરંતુ અનાદિ અજ્ઞાનરૂપ કારણ શરીરની વાસના ટાળીને આત્યંતિક કલ્યાણ કરવાનો સર્વજીવ હિતાવહ સર્વોચ્ચ સંકલ્પ તો આ સમયે ભગવાન સહજાનંદ સ્વામીએ પ્રકટ થઈને સિદ્ધ કર્યો છે.

એ સંકલ્પને અનુસરીને ભગવાન સ્વામિનારાયણના આશ્રિતોએ પોતાને પ્રાપ્ત થયેલી પરિસ્થિતિમાં વિવેકબુદ્ધિપૂર્વક શુભ સંકલ્પોનું અનુશીલન કરવાની અગત્ય છે, એવા શુભ સંકલ્પોનું સ્મરણ હૃદયમાં કાયમ રહે એ માટે તેની યાદ તાજી કરીએ:
બીજો સંકલ્પ (આચાર્યશ્રી પરત્વે)

૧. ભગવાન સહજાનંદ સ્વામીએ સ્થાપેલા, મોક્ષપદ સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના આચાર્ય પદે અમે પ્રતિષ્ઠિત થયેલા છીએ.
૨. સર્વનિયંતા પરબ્રહ્મ સ્વામિનારાયણ ભગવાને જન્મ ધરીને મહાન પુણ્યશાળી બનાવેલા શ્રી ધર્મવંશના અમે બાળક છીએ.
૩. કાર્યરક્ષક તરીકે એક વિશુદ્ધ સંપ્રદાયના આચાર્ય તરીકે મહાન જવાબદારી અમને સોંપાયેલી છે.
૪. શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય એ નિષ્કામ સેવારૂપ ભક્તિ પ્રધાન હોવાથી, તેના વ્યવહાર કાર્યો તથા શાસ્ત્રીય

દીક્ષા વિધિની વિશુદ્ધિ જાળવી રાખવી એ અતિ મહત્વની બાબત છે તે માટે પુરુષ વર્ગ સારુ આચાર્યની અને સ્ત્રી વર્ગ સારુ આચાર્ય પત્નીની યોજના શ્રીજી મહારાજે કરી છે એ રીતે આચાર્ય ગૃહસ્થાશ્રમી હોવા છતાં બીજી રીતે ત્યાગી સમાન નિર્માણ કરેલા છે. આ વસ્તુનું મહત્વ અમે નિરંતર લક્ષમાં કરીશું.

૫. સંપ્રદાયની કલ્યાણમૂલક વિશુદ્ધ પ્રણાલિકા જળવાઈ રહે તેવી સતત સાવધાની રાખવાનું મુખ્ય કર્તવ્ય કદાપિ વિસારીશું નહિ.

૬. શ્રીજી સ્થાપિત સિદ્ધાંતોને ટકાવી રાખવામાં કોઈપણ પ્રકારના પક્ષપાતને અવકાશ આપીશું નહિ.

૭. શ્રીજીની વિશુદ્ધ ઉપાસના અને આજ્ઞાને હાનિ પહોંચે તેવા કોઈપણ મનસ્વી પ્રયાસ કે પ્રચારને અમે ચલાવી લઈશું નહિ.

૮. સત્સંગમાં ત્યાગી કે ગૃહી જે કોઈ ભગવદીય, ચારિત્રશીલ અને શાસ્ત્રજ્ઞ જનો શિક્ષાપત્રીને અનુસરતા હશે તેને સંપ્રદાયના ભૂષણરૂપ માનીશું.

૯. સંપ્રદાયમાં નિયમ (શ્રીજીના બંધારણ મુજબના) નિશ્ચય (એક ભગવાન સહજાનંદ સ્વામીના સ્વરૂપ નિજાનો) એ જ પક્ષ

(શ્રીજીએ પ્રતિષ્ઠિત કરેલી ધાર્મિકતાનો), એને અમે સર્વદા શિરોમાન્ય ગણીશું.

૧૦. અમારી રહેણી કરણી સાદી, સત્સંગની સ્થાપિત મર્યાદાને અનુરૂપ, ગુરુપદને શોભે તેવી અને અનુયાયીઓને ધર્મ મર્યાદા અને ભક્તિ માર્ગમાં આદર્શરૂપ બને તેવી જ હશે. જમાનાના અનેક પ્રકારના વૈભવી અને યથેચ્છ આચરણો અમારે માટે નિષિદ્ધ ગણીશું.

૧૧. સમયાનુસાર વ્યવહારિક પ્રબંધ પ્રમાણે અમારું યોગક્ષેમ મંદિરોની દેવમિલ્કતથી ચલાવાય છે. ઉપરાંત અમારા હોદ્દાને લક્ષમાં રાખીને જે વાર્ષિક રકમ મળવાની મુકરર થઈ છે, તેમાંથી દશાંશ રકમ અમે શિક્ષાપત્રીની આજ્ઞા પ્રમાણે દેવને

અર્પણ કરીશું. કેમકે અમે પણ ગૃહસ્થ વર્ગમાં છીએ.

૧૨. ત્યાગીની દીક્ષા આપવાની બાબતમાં માત્ર સત્સંગના હિતનો વિચાર કરી યોગ્ય પાત્ર હોય તેને જ વિધિ પ્રમાણે દીક્ષા આપીશું.

૧૩. શ્રીજીના સર્વજીવ હિતાવહ સંકલ્પનો જનહિતાર્થે પ્રચાર થાય તેમ જાતે તેમજ સત્પુરુષો અને સત્શાસ્ત્રો દ્વારા પણ હંમેશા પ્રયત્ન કરીશું.

૧૪. ભગવાન સ્વામિનારાયણના સર્વ આશ્રિતોમાં પરસ્પર ભ્રાતૃભાવ, ઐક્ય, પૂજ્યભાવ અને પ્રીતિમાં વધારો થાય અને સત્સંગની શુદ્ધિ તથા વૃદ્ધિ થાય તે માટે સંમેલનો, સમૈયા આદિકની યથા સમયે યોજના કરીશું.

૧૫. સત્સંગમાં મનમુખી મતાંતરો અને સ્થાપિત પ્રથાથી જુદી રીતે પ્રવર્તતી ગુરુમુખી માન્યતાથી જનતાને સાવધ રહેવા શુદ્ધ વિચાર દ્વારા સદ્વિદ્યાનો પ્રચાર કરીશું અને સત્સંગમાં આવતી મુશ્કેલીઓના ઉકેલ માટે અમારા સહકારમાં ત્યાગી-ગૃહીનું એક વરિષ્ઠ મંડળ હંમેશા રાખીશું.

બીજો સંકલ્પ (ગૃહીજનો પરત્વે)

૧. પ્રકટ પુરુષોત્તમ નારાયણ શ્રી સહજાનંદ સ્વામીના આશ્રિતજન તરીકે હું મારું મહાન સદ્ભાગ્ય સમજું છું.

૨. અક્ષરાતીત, પરબ્રહ્મ, સર્વનિયંતા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ એ મારા સર્વોપરિ ઇષ્ટદેવ છે. એમની દિવ્ય સાકાર મૂર્તિ જે ધર્મભક્તિના પુત્ર તરીકે આ ભૂમિ ઉપર મનુષ્યાકારે પ્રકટ થઈ છે તેમના જ સ્વરૂપનું માત્ર ધ્યાન એ મારી નિષ્ઠા છે. એ સિવાય એમનું વ્યાપકપણું કલ્પીને અન્ય કોઈ ભક્ત, મુક્ત કે બ્રહ્મસ્વરૂપ વ્યક્તિ ગમે તે અક્ષરપર્યંત હોય તેનું ધ્યાન થઈ શકે નહિ એ મારી શુદ્ધ ઉપાસના છે. તેમજ એ ભગવાન સહજાનંદ સ્વામીએ લખેલી શિક્ષાપત્રીની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવું એ મારો ધર્મ સમજું છું એ બન્ને બાબતોથી વિપરીત એવું કાંઈ પણ જ્ઞાન કે કંઈ પણ આચરણ હશે તે મને માન્ય નથી.

૩. જીવ, ઈશ્વર, કાળ, માયા, બ્રહ્મમાં સર્વોપરિ, અખિલ બ્રહ્માંડના અધિપતિ ભગવાન એક જ છે અને તેમનું ધામ પણ એક જ છે. છતાં જુદા જુદા પ્રસંગે અવતારો રૂપે જે જે સમયે એ જ ભગવાન પ્રકટ થયા છે, તે

તેમણે જ બતાવેલા અધિક-ન્યૂન ઐશ્વર્યવાળાં જુદાં જુદાં સ્વરૂપો છે. તે સર્વ પૂજ્ય છે, પણ ભગવાન સહજાનંદ સ્વામી સ્વરૂપે મને જે મૂર્તિ મળી છે તેનું જ ધ્યાન પતિવ્રતાની રીતે કરવાનું છે. અને એથી થવાની અક્ષરપદની પ્રાપ્તિ તે સર્વોપરિ પ્રાપ્તિ છે.

૪. સત્સંગના વિશુદ્ધ નિયમો પાળી વિવેક બુદ્ધિથી સત્પુરુષોનો સમાગમ કરી, વાસના ટાળીને ભગવાન સહજાનંદ સ્વામીની જ માત્ર ઉપાસના (ધ્યાન) દ્વારા અંતે શ્રીજીની ઈચ્છા પ્રમાણે સ્વામી સેવક ભાવે સેવામાં રહી મોક્ષપદને લાયક બનવું એ મારું અંતિમ ધ્યેય છે.

૫. સૃષ્ટિમાં જ્યાં જ્યાં કંઈ પણ ભગવાનપણું કે ઐશ્વર્ય કે મોટાઈ જણાય તે સઘળું મારા ઇષ્ટદેવનું છે, એટલે કે તે એક જ પરબ્રહ્મ પરમાત્માથી મળેલું છે, માટે સર્વ તરફ સદ્ભાવ રાખીશ અને મન, વાણી, કર્મથી કોઈનો દ્રોહ ન થાય એમ વર્તીશ છતાં કોઈ પાછપળાવની છાયામાં દબાઈશ નહિ અને શ્રીજીએ સ્થાપિત કરેલા સિદ્ધાંતો પ્રમાણે વર્તવું એજ મારું કર્તવ્ય માનીશ.

૬. ભગવાન, સત્પુરુષો અને સત્શાસ્ત્રો એમના તરફ જેની વૃત્તિ વિમુખ હોય અથવા જે આસુરી બુદ્ધિથી એમનો દ્રોહ કરતા હોય તેમજ જે પાખંડથી ખંડન મંડન કરતા હોય તેમનો સંગ તજી દઈશ. વળી જે લોકો ભગવાનને નામે પોતાની પૂજા અને પ્રતિષ્ઠાનો પ્રચાર કરતા હોય તેનાથી હંમેશા દૂર રહીશ.

૭. હું શુદ્ધ સહજાનંદી છું એટલે સારાસાર વિવેકરૂપ એકાંતિક ધર્મ જે શ્રીજીએ વચનામૃત, શિક્ષાપત્રી અને સત્સંગી જીવનમાં પ્રતિપાદન કર્યા છે, તેને જ અનુસરીશ અને ત્રણ ગ્રંથોની સાથે જે લેખો, વાતો કે ગ્રંથો અને ઉપદેશો મળતાં આવતાં હશે તેને જ પ્રમાણભૂત માનીશ. જે તેને મળતાં નહિ હોય તે મને માન્ય નથી.

૮. શ્રીજીના સર્વજીવહિતાવહ સંકલ્પને લક્ષમાં રાખીને સત્સંગની સેવા કરવામાં જ મારું આત્મકલ્યાણ રહેલું છે. એટલે કોઈપણ પ્રકારના માનપાન, ખાનપાન કે લોભ લાલચ અને ખોટી મહોબતમાં તણાઈને શ્રીજીના પ્રવતવિલા ધોરી માર્ગથી ચલિત થઈશ નહિ.

પુરુષોત્તમ નારાયણ સહજાનંદ સ્વામીની અચલ નિષ્ઠા), પક્ષ (શ્રીજીએ સ્થાપેલી ધાર્મિકતાનો) એ ત્રણે બાબતો જીવનમાં કાયમ રહે તે માટે સદૈવ સાવધાન રહીશ.

ત્રીજો સંકલ્પ (ત્યાગીવર્ગ પરત્વે)

૧. હું શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના ધર્મવંશી આચાર્યશ્રીથી દીક્ષા પામેલો ત્યાગી છું. એ રીતે ભગવાન સહજાનંદ સ્વામીએ સ્થાપેલા સત્સંગની નિષ્કામ ભાવે સેવા કરવા નિમયેલો હું સ્વયંસેવક છું.

૨. આ મોક્ષપ્રદ સત્સંગમાં અને જીવોનું કલ્યાણ કરવાની જે પ્રથા ભગવાન સ્વામિનારાયણે પ્રવર્તવેલી છે, તેને અનુકૂળ રહી નિષ્કામ સેવા દ્વારા જ મારું આત્મ કલ્યાણ થવાનું છે એવો મારો અટલ નિશ્ચય છે.

૩. સત્સંગની નિઃસ્વાર્થ સેવાથી જ પરમ ઈષ્ટદેવ ભગવાન શ્રી સહજાનંદ સ્વામીની પ્રસન્નતા મળે એમ હું સમજું છું. એ માટે સર્વને કાજે શિક્ષાપત્રી અને ત્યાગીવર્ગ માટે ધર્મામૃત તથા નિષ્કામ શુદ્ધિ એ ત્રણ ગ્રંથો શ્રીજીએ આપેલા છે તેમને પૂર્ણ શ્રદ્ધાથી હું અનુસરીશ.

૪. મારું જીવન સત્સંગ અર્થે કૃષ્ણાર્પણ થયેલું છે, તેથી અંગત સુખ સગવડો કે પરિગ્રહો અને માલિકીની ભાવનાથી હું દૂર જ રહીશ.

૫. સત્સંગમાં નિયમ, નિશ્ચય અને પક્ષનું અત્યંત મહત્ત્વ છે, એની દૃઢતા ખરા અર્થમાં થાય તેમ હું કરીશ તથા વિશુદ્ધ ઉપાસના (એક જ ભગવાન સહજાનંદ સ્વામીની) અને આજ્ઞા (શિક્ષાપત્રી પ્રમાણે) એનું પાલન કરવામાં અને કરાવવામાં સદાય જાગૃત રહીશ.

૬. શ્રીજી સ્થાપિત સિદ્ધાંતોથી જુદે માર્ગે જતા હોય તેને સત્સંગની સ્થાપિત શુભ પ્રથા સમજાવીશ, વળી જે પોતામાં ભગવાનપણું પરખીને પૂજાવા ઈચ્છતા હોય તેવા લોકોથી દૂર રહીશ. એટલું જ નહિ, પણ એવા પાખંડવાળાથી ભોળા લોકો ભરમાય નહિ તેવો પ્રયત્ન કરીશ.

૭. મારું અસ્તિત્વ ઉપદેશક વર્ગમાં છે તેથી જનતાના શ્રેય અર્થે મારો બધો જ સમય શ્રીજીની આજ્ઞા પ્રમાણે સેવારૂપ ભક્તિમાં જ ગાળીશ પણ વ્યર્થ સમય નહિ ગાળું.

૮. સત્સંગની શુદ્ધિ અને વૃદ્ધિ માટે આચાર્યશ્રી અને ભગવદીય હરિભક્તોની સહાયથી સત્શાસ્ત્રોનો યથાર્થ અભ્યાસ કરી,

શ્રીજીના આત્યંતિક કલ્યાણમાર્ગનો પ્રચાર કરીશ.

૯. ગૃહસ્થોના જેવા વૈભવો એ ત્યાગના માર્ગમાં દૂષણરૂપ છે, માટે તેનાથી દૂર રહી સાધુના ભૂષણરૂપ આધ્યાત્મિક સંપત્તિ અને સંતના લક્ષણો મેળવવાની અહર્નિશ તત્પરતા રાખીશ અને એ માટે શ્રીજીએ બતાવેલો સ્ત્રી અને ધનનો ત્યાગ હું સંપૂર્ણપણે પાળીશ. ●●●

સદ્વિદ્યા-૧૯૬૫ મે.

૩જા પાનાનું અનુસંધાન

અંધ જાત્રાળુઓની જાત્રા જેવી બની જાય છે. માટે જ કહ્યું છે કે-
यस्य नास्ति स्वयं प्रज्ञा शास्त्रं तस्य करोति किम्?
(જેને પોતાની બુદ્ધિ નથી તેને શાસ્ત્ર શું કરે?)

ભગવાન સ્વામિનારાયણે જ્યારે સમાજમાં એવી સ્વયંપ્રજ્ઞા વગરની પ્રજાની હાલત જોઈ ત્યારે અન્ય મતપંથોના અશાસ્ત્રીય અંધ અનુકરણમાંથી મુમુક્ષુઓને બચાવીને સત્શાસ્ત્ર પ્રતિપાદન કરેલી શુદ્ધ વિવેક વિચારણાનો મોક્ષમૂલક તેજસ્વી માર્ગ બતાવ્યો અને તે માર્ગમાં મન મૂકી અંધ પરંપરા ન ચાલે તે માટે શિક્ષાપત્રી જેવા સર્વ સત્શાસ્ત્રોના સારભૂત ગ્રંથના ૨૧૨ શ્લોકોરૂપી સર્ચલાઈટ સમા પ્રકાશસ્તંભો માનવજીવનના માર્ગમાં સ્થાપન કર્યા છે. જે સમગ્ર જીવોનું હિત કરનાર છે. કેમકે વ્યવહાર, અધ્યાત્મ અને મોક્ષની સુઘટિત એવી સનાતન શાસ્ત્રીય પ્રણાલિકાના તેઓ ઘોતક છે. ભગવાન સહજાનંદ સ્વામીના વિશુદ્ધ ઉપાસકો માટે આથી વિશેષ કોઈપણ સર્વોપરિ બાબત નથી. તેને અનુસરવામાં આજ્ઞાનું પાલન તો રહેલું જ છે, ઉપરાંત તે પરાવાણી રૂપે શ્રીજીએ પોતાનું સ્વરૂપ કહેલું છે એટલે ઉપાસનાનું પણ એ સર્વોપરિ પ્રતીક છે. આમ સત્સંગની મુખ્ય બે બાબતો જે આજ્ઞા અને ઉપાસના તે શિક્ષાપત્રીથી ભિન્ન પ્રકારે સંભવતી જ નથી. આવી પક્વનિષ્ઠા જેનાં અંતઃકરણમાં દૃઢીભૂત થઈ છે તે કોઈના ગોઠવી કાઢેલા ગભારાઓમાં સંડોવાતા નથી. તેમજ કોઈએ ગોખાવેલા શબ્દોના પથરા ફેંકનારા શાસ્ત્રીય જ્ઞાનચક્ષુ વગરના સંઘના જાત્રાળુ થઈ શકતા નથી. ટૂંકમાં ચલી અંધે કી લાર, બોલો જય જય ગોપાલ જેવું વિવેક-વિચાર હીન, ગાડરીયા પ્રવાહ જેવું માણસનું જીવન હોય તેવું સત્સંગીનું જીવન બને તેવી કોઈ બાબત શ્રીજી અને મોટા સંતોએ રહેવા જ દીધી નથી. તેમણે તો પાકા સત્સંગીને જેટલો ભક્તિવાન, જેટલો શ્રદ્ધાળુ, જેટલો આજ્ઞાંકિત અને જેટલો વ્યવહારદક્ષ કલ્પ્યો છે તેટલો જ શાસ્ત્રીય વિવેકવાળો કલ્પીને શિક્ષાપત્રી તેમના હાથમાં મૂકી છે. જેથી તેની અંધ જાત્રાળુના જેવી સ્થિતિ થવી ઘટતી નથી.

✧ આજ્ઞાપાલન ✧

આજ્ઞા પાળવી એ મનુષ્ય જીવનમાં મોટામાં મોટી બાબત છે. કુટુંબમાં, રાજ્યમાં કે સમાજમાં જ્યાં જુઓ ત્યાં આજ્ઞાપાલનનું જ મહત્વ જોવામાં આવે છે. જ્યાં આજ્ઞાનું પાલન ઓછું ત્યાં અવ્યવસ્થા અચૂક જન્મે છે. કેમકે આજ્ઞામાં આ એ મર્યાદા સૂચક છે અને જ્ઞા એ જ્ઞાન એટલે સમજનો અર્થ સૂચવે છે. એટલે મર્યાદાનું જ્ઞાન એવો ભાવ તેમાં રહેલો છે. પરંતુ જ્ઞાન એટલે કોઈ બાબતની સમજ માત્ર એટલો જ અર્થ નથી, પણ તે બાબતનો જીવનમાં અનુભવ થાય ત્યારે જ તે ખરું જ્ઞાન ગણાય છે. માત્ર જાણવું એટલી જ બાબત તે અપૂર્ણ જ્ઞાન છે, પરંતુ જાણેલી બાબતનો જાતે અનુભવ કરવો, એટલે કે તેની મર્યાદા સમજીને તેને આચરણમાં મુકાય ત્યારે જ તે પૂર્ણ જ્ઞાન બનીને આજ્ઞાનું સ્વરૂપ લે છે.

જગતમાં સર્વ કોઈ વસ્તુમાં જડ કે ચેતનની મર્યાદા સ્થપાયેલી જ છે અને તે મર્યાદાને અનુસરીને જ સકળ સૃષ્ટિનું તંત્ર ચાલી રહ્યું છે. એ મર્યાદાને બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો તે સૃષ્ટિના સ્થાપિત કુદરતી નિયમો છે. એ નિયમો સર્વનિયંતા પરમેશ્વરથી રચાયેલા છે અને એ જ ઈશ્વરી આજ્ઞાનું સ્વરૂપ છે. એ નિયમોને આધારે જ સૂર્ય, ચંદ્ર, નક્ષત્રો અને તારાઓ ભમે છે. પવન વાય છે, જળ વહે છે, અગ્નિ દહે છે, મેઘ વરસે છે, વીજળી ચમકે છે, વનસ્પતિ ઋતુ પ્રમાણે ફૂલે છે, સમુદ્રો માઝામાં રહે છે અને જીવ પ્રાણી માત્ર જન્મથી મરણ પર્યંત પ્રવૃત્તિમાં પ્રેરાય છે. ટૂંકામાં ઉત્પત્તિ, સ્થિતિ અને પ્રલયનાં કાર્યો એ જ પરમેશ્વરની સ્થાપિત મર્યાદા, એટલે આજ્ઞાને આધીન રહીને ચાલે છે. વળી એ જ પરમેશ્વરની પરાવાણી વેદરૂપે જગતને બોધે છે, અને એનો જ વિસ્તાર લોકોને સમજાય તે રીતે અનેક શાસ્ત્રોએ કર્યો છે.

એ શાસ્ત્રીય મર્યાદાને અનુસરીને જ સર્વનો જીવનવ્યવહાર ચાલે, માનવજીવન સુખરૂપ અને સંસ્કારપૂર્ણ બને, એવા અતિ ઉચ્ચ હેતુને લક્ષમાં રાખીને જ સત્પુરુષો અને સત્શાસ્ત્રો પ્રવર્તે છે. જે મનુષ્ય એ સ્થાપિત મર્યાદાને ઉલ્લંઘીને વર્તે છે, તે સ્વચ્છંદી બનીને અધોગતિને પામે છે. આ જમાનાની ભાષામાં જેને કાયદો કહેવામાં આવે છે તે

કાયદો પણ એ શાસ્ત્રોનાં સ્થાપિત ધોરણોને અનુસરીને જ ઘડાય છે, અને તેનું પાલન કરાવવાનું કામ રાજસત્તા કરે છે. પરંતુ એ કાયદો માત્ર સ્થૂલ વ્યવહારને લક્ષમાં રાખે છે, ત્યારે શાસ્ત્રોના નિયમો મનુષ્યની આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ પણ લક્ષમાં રાખીને આજ્ઞાઓ આપે છે. ટૂંકમાં લોકોના પ્રેય ઉપરાંત પરલોકના શ્રેયની પણ શ્રેષ્ઠ ભાવના તેમાં રહેલી હોય છે. એવી આજ્ઞા આપનારાં શાસ્ત્રોને ધર્મ શાસ્ત્રો એટલે-મનુષ્યોની ફરજો બતાવનારાં શાસ્ત્રો તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

જમાનો જમાનો દેશકાળાદિકનો યોગે આચાર, વ્યવહાર અને પ્રાયશ્ચિત્તની રીતિમાં ફેરફાર કરવાની જરૂર જણાતી ગઈ, તેમ તેમ શાસ્ત્રવેત્તા સત્પુરુષોએ તે તે સમયને અનુરૂપ ધર્મશાસ્ત્રો(સ્મૃતિઓ)ની રચના કરી જ છે. એ રીતે ભારતના મહર્ષિઓ તરફથી અનેક સ્મૃતિઓ લખાઈ છે જેમકે:- મનુ, પરાશર, હારિત, શંખ, લિખિત, અત્રિ, યાજ્ઞવલ્ક્ય વગેરેના નામની સ્મૃતિઓ પ્રસિદ્ધ છે. એ સ્મૃતિઓએ મુખ્યત્વે ઉપર જણાવેલી માનવધર્મની બાબતોની વિગતો વિસ્તારથી વિચારી છે. આર્યપ્રજાએ એમની આજ્ઞાઓને કાયદા તરીકે સ્વીકારીને અનુસરણ કર્યું છે. અલબત્ત તેમાં કેટલાક જુદા મતો અને ભિન્ન ભિન્ન નિર્ણયો દર્શાવ્યા છે, પરંતુ તે દેશકાળાદિ સંયોગો પરત્વેના છે. પરંતુ તે મતભેદો પરસ્પર માન સાથે સ્વીકારવામાં આવ્યા છે. આવી મતભિન્નતામાં પોતાની માન્ય સ્મૃતિને પૂજ્યભાવે અનુસરી-આજ્ઞા પાલનની ભાવના સાથે અન્ય સ્મૃતિકારો તરફના સદ્ભાવનું જે ઐક્ય ભારતમાં જળવાતું આવ્યું છે તે આર્યસંસ્કૃતિની ઉજ્જવળ ભવ્યતા છે.

એ સર્વ સ્મૃતિકારોમાં છેલ્લા મહાન સુધારક અને વ્યવસ્થિત, સ્પષ્ટ તથા સમયાનુકૂળ સ્મૃતિના વિધાયક મહાનુભાવ યાજ્ઞવલ્ક્ય થયા. તેમણે લખેલી યાજ્ઞવલ્ક્ય સ્મૃતિ ઘણાં સ્થળોમાં પ્રમાણભૂત મનાઈ છે અને વર્તમાન કાયદાઓમાં પણ, તે બહુધા-આધારભૂત તરીકે મનાય છે. એ સ્મૃતિ આચાર, વ્યવહાર અને પ્રાયશ્ચિત્ત એ ત્રણ વિભાગમાં વિસ્તારથી લખાયેલી છે.

એ યાજ્ઞવલ્ક્ય સ્મૃતિને ભગવાન સહજાનંદ સ્વામીએ શિક્ષાપત્રીમાં પોતાના ધર્મશાસ્ત્ર તરીકે માન્ય કરી છે.

એટલે સામાજિક રીતે આચાર, વ્યવહાર કે પ્રાયશ્ચિત્તનો કોઈ પણ નિર્ણય લેવાનો સમય આવે ત્યારે તેનું પ્રમાણ લેવાનું હોય છે, પરંતુ મનુષ્ય પોતાના જીવનમાં શી રીતે રહે, તો એવા અટપટા નિર્ણયોની ઉપાધિમાંથી બચીને નીતિ અને ધર્મવાળું જીવન ગાળી શકે, તે માટે ભગવાન સહજાનંદ સ્વામીએ અતિશય કરુણા કરીને ૩૬૦ જેટલાં સત્શાસ્ત્રોનું દોહન કરી તેનો સાર તારવીને, સર્વજીવોના હિતની દૃષ્ટિથી માત્ર ૨૧૨ શ્લોકોમાં શિક્ષાપત્રી જેવું જીવનામૃત જગત સમક્ષ મૂક્યું છે. તેમાં આ લોકનું યોગક્ષેમ તથા પરલોકનું બ્રાહ્મી જીવન પ્રાપ્ત થાય તેવી સુભગ, સરળ, અને સુદૃઢ યોજના છે. એમાં દશાવિલા વિધિનિષેધો જીવનચર્યાને સીધા સહજ રીતે સ્પર્શે તેવા, પરંતુ આશ્રિત જનોને આજ્ઞા રૂપે મક્કમ સદાગ્રહપૂર્વક અપાયા છે, અને તેમનું વિસ્મરણ ન થાય માટે તેનો યથાશક્તિ નિત્યપાઠ કરવાની સવિશેષ આજ્ઞા પણ કરી છે. વળી તેને અનુસરવાના નિશ્ચિત લાભની તથા તેનું ઉલ્લંઘન કરવાથી થતા અલાભની સ્પષ્ટતા પણ સંક્ષિપ્તમાં બતાવી છે.

શિક્ષાપત્રીએ માત્ર વિધિનિષેધોના એકધારા અફર આદેશો આપીને જ સંતોષ માન્યો નથી, પરંતુ માનવજીવનને અસર કરતી બાબતો: દેશ, કાળ, વય, વૃત્તિ, જાતિ અને શક્તિ એને લક્ષમાં રાખીને આચાર, વ્યવહાર અને પ્રાયશ્ચિત્તના નિર્ણયો જે તે સમયે કરવા, એવી ઉદારતા વ્યક્ત કરી છે અને તેમાં માનવબુદ્ધિમાં રહેલી સારાસાર વિચારવાની વિવેકશક્તિ ઉપર ભારે વિશ્વાસ મૂકવામાં આવ્યો છે. (શિ.શ્લો. ૧૨૦) એવી જ રીતે માનવજીવનમાં જન્મથી મરણ પર્યંત કલ્યાણભાવના સિદ્ધ કરવાની શક્યતા રહેલી છે, માટે બને તેટલું વધારે જીવીને પણ તે પ્રાપ્તિ મેળવવી ઘટે છે. તેથી જીવન ટકાવવામાં પ્રાણની રક્ષા કરવાને ભારે મહત્ત્વ આપવામાં આવ્યું છે. તે માટે દર્શાવ્યું છે કે, લજ્જા, ધન કે પ્રાણનો નાશ થતો હોય તો મૂળ ગિરાસ કે વતન હોય તેને પણ ત્યજી બીજે સ્થળે ખસી જવું, (શિ. શ્લો. ૧૫૩-૫૪) વળી દેવસંબંધી, મનુષ્ય સંબંધી કે રોગાદિક આપદા આવી પડે તો તેમાં પોતાની અને બીજાની રક્ષા થાય

તેમ વર્તવું પણ બીજી રીતે ન વર્તવું. (શિ. શ્લો. ૧૧૯) તથા કોઈ પણ સ્ત્રીના કે પોતાનાં પ્રાણની હાનિ થાય તેવા પ્રસંગે નૈજીક બ્રહ્મચારી હોય તેમણે પણ સ્ત્રી સાથે બોલીને અથવા તેને અડીને પણ તેનાં અને પોતાનાં પ્રાણની રક્ષા કરવી. (શિ.શ્લો. ૧૮૨) આવા અતિ મહત્ત્વનાં અપવાદો મૂકવા છતાં મહાન આપત્તિનાં ધર્મોને આપત્કાળમાં ન સ્વીકારવા માટે ખબરદાર! એમ કહેતું સાવધાનીભર્યું ફરમાન પણ સાથે જ મૂક્યું છે. (શિ.શ્લો. ૪૮) આમાં સારાસાર વિવેકપૂર્વક માનવજીવનની નૌકા ધર્મ, ભક્તિ, જ્ઞાન અને વૈરાગ્યનો માલ સમતોલપણે ભરીને અક્ષરધામપર્યંત સલામત રીતે પહોંચે તેવી સુઘટિત યોજના કરી છે, અને એની સફળતા આજ્ઞાપાલનમાં જ સમાયેલી છે. તેમજ આશ્રિતજનોનાં ધર્મ અને સત્સંગની દૃઢતાનું મૂળ પણ એ આજ્ઞાપાલન જ છે. તે માટે શ્રીમુખનાં વચન છે કે :

- જેને વચનમાં (આજ્ઞામાં) દૃઢતા છે. તેનો જ ધર્મ દૃઢ રહે અને તેનો જ સત્સંગ દૃઢ રહે. (વચ.ગ.પ્ર. ૫૪).

એ રીતે જોતા મનુષ્યની મર્યાદિત બુદ્ધિશક્તિને માટે ઉન્નતિનો માર્ગ તો એ જ છે કે ભગવાન અને સત્પુરુષોનાં આદેશોને અમલમાં મૂકવા. આધુનિક યુગની ભાષામાં કહીએ તો આધ્યાત્મિક શિસ્ત પાળવી ઘટે છે. વર્તમાન વ્યક્તિસ્વાતંત્ર્યનાં વાતાવરણમાં એક પ્રકારની ઉદ્દામ વિચારસરણી પ્રાચીનતા અને આધ્યાત્મિકતા તરફ સૂગ બતાવે છે! છતાં તે લશ્કરી આજ્ઞા (ઓર્ડર) અને બીજી વ્યાવહારિક શિસ્તમાં શ્રદ્ધા ધરાવે છે! એવા વિચારનાં લોકો લશ્કરી કૂચની વ્યવસ્થા જોઈ ખુશ થાય છે. બધાનાં પગ તથા હાથનું એક જ સરખું હલનચલન કરવામાં થતું આજ્ઞા પાલન તેમને ગમે છે, પરંતુ જો ઘણાં લોકો સાથે મળીને પ્રાર્થના કે ધર્મક્રિયા કરતા હોય કે બીજા નિત્યનિયમોનું પાલન કરતા હોય, તો તે તેમને રુચિકર લાગતું નથી! એનું કારણ આપણી કેળવણીમાંથી આત્મા અને પરમાત્માનાં સર્વોત્કૃષ્ટ સંબંધની પિછાણ આપવાનું તથા તેની મહત્તા સમજાવવાનું સાચું શિક્ષણ લુપ્ત થયું છે એ છે. વળી તેમના તરફ અરુચિને જન્મ આપે તેવા પ્રકારનું અને ભૌતિક તત્વોની માત્ર મહત્તા

બતાવતુ શિક્ષણ સૈકાઓથી દાખલ થઈ ગયું છે. એથી જડવાદનાં પવને આર્ય પ્રજાનું સંયમી અને ત્યાગપ્રધાન જીવન, અસંયમી અને ભોગપ્રધાન બનતું ગયું છે, પરંતુ સદ્ભાગ્યની વાત એ છે કે ભારતની અધ્યાત્મવિદ્યાની ઈમારતનાં પાયા અવિચલ ચૈતન્ય તત્વ ઉપર એટલા ઊંડા અને દઢ નંખાયા છે કે તે ઈમારત ઉપર અનેક આઘાતો થયા છતાં તેનો નાશ થઈ શક્યો નથી. એટલું જ નહીં, પણ તેની અસ્તવ્યસ્ત સ્થિતિની મરામત કરનારી અનેક મહાન વિભૂતિઓ પેદા થઈ રહી છે.

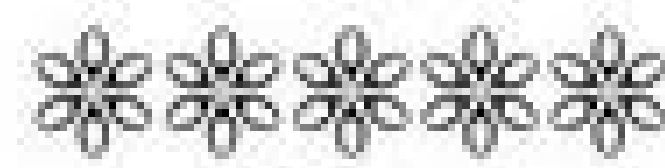
એવી મરામત માટેનો છેલ્લામાં છેલ્લો સર્વોપરી જીર્ણોદ્ધાર ભગવાન સહજાનંદ સ્વામીએ એટલો સુઘટીત રીતે કર્યો છે કે તે ઈમારતને લાગેલો લૂણો તથા તેમાં અનેક સ્થળે

પડેલા ગાબડાઓ દૂર થયા છે. વળી તેનાં મૂળ ઘાટની થયેલી વિકૃતિને સમારી લઈ વાસ્તવિક સ્વરૂપમાં આધુનિક ઓપ ચડાવવામાં આવ્યો છે, જેથી તેમાં આશ્રય લેનાર સર્વ કોઈનું આત્યંતિક પ્રેય અને શ્રેય સધાય તેમ છે, અને એ સનાતન ઈમારતનો જીર્ણોદ્ધાર તે ભગવાન સહજાનંદ સ્વામીની પરાવાણીરૂપ ભગવતી શિક્ષાપત્રીની આજ્ઞાઓ છે. એ આજ્ઞાઓનું પાલન કરવું અને કરાવવું એ સમગ્ર જનહિતની સેવારૂપ સાધન છે. તેમજ અંતિમ સાધ્ય પણ છે. તેને આચરણમાં મૂકવું તે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનાં સમસ્ત આશ્રિતોનું અનન્ય કર્તવ્ય છે. ●●●

સદ્વિદ્યા-૧૯૫૬ ફેબ્રુઆરી

*** સમાચાર દર્શન ***

શિલાન્યાસ મહોત્સવ-વડોદરા : તારીખ-૧૬ થી ૨૦ જાન્યુઆરી દરમિયાન શ્રીસ્વામિનારાયણ મંદિર હરિનગર, વડોદરા ખાતે નૂતન શિખરબંધ મંદિરનો શિલાન્યાસ મહોત્સવ ઉજવાયો. આ મહોત્સવ અંતર્ગત પંચદિનાત્મક સત્સંગીજીવન પારાયણનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. પ.પૂ.સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રીમાધવપ્રિયદાસજી સ્વામી તથા પ.પૂ.સદ્ગુરુ જ્ઞાનજીવનદાસજીસ્વામીએ વ્યાસાસને બિરાજી કથામૃતનું રસપાન કરાવ્યું હતું. તા ૨૦ જાન્યુઆરીના રોજ પ.પૂ.ધ.ધૂ. ૧૦૦૮ આચાર્ય મહારાજ શ્રીરાકેશપ્રસાદજી મહારાજના પવિત્ર કરકમળો દ્વારા નૂતન મંદિરનો શિલારોપણ વિધિ થયો. આ મહોત્સવમાં ધામધામથી અનેક સંતોએ પધારી મહોત્સવને શોભાવ્યો હતો. મહોત્સવનું તમામ આયોજન કોઠારી સ્વામીશ્રી શ્રીરંગદાસજી સ્વામીએ કર્યું હતું.

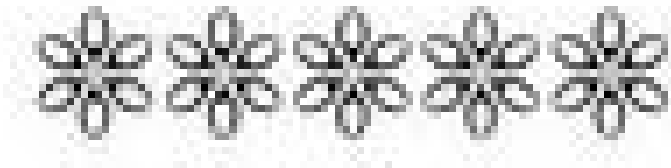

સત્સંગ સમારોહ-મુંબઈ : શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ પરિવાર-મુંબઈ દ્વારા તા-૨૨, ૨૩ જાન્યુઆરી દરમિયાન સત્સંગ સમારોહનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ સમારોહમાં પ.પૂ.સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રીમાધવપ્રિયદાસજી સ્વામી સાથે પ્રશ્નોત્તરી તેમજ શાકોત્સવનું આયોજન થયું હતું. જેમા સ્વામીજીએ ‘પ્રેમે પ્રગટ્યા રે સુરજ સહજાનંદ...’ કિર્તન ઉપર વિવેચન કરી મહારાજનો અપાર મહિમા વર્ણવ્યો હતો. આ સત્સંગ સમારોહમાં પ.પૂ.સદ્ગુરુ પુરાણી શ્રીબાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામીએ પધારી મોટી સંખ્યામાં ઉપસ્થિત ભક્તજનોને આશીર્વાદ પાઠવ્યા હતા.

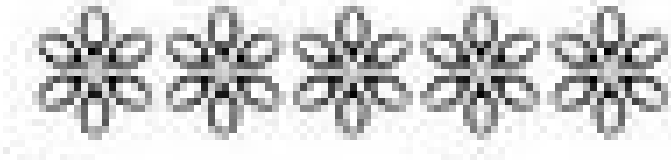

ઓપન ગુજરાત ચેસ ટૂર્નામેન્ટ : તારીખ ૨૪ જાન્યુઆરીના રોજ શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ વિશ્વવિદ્યા પ્રતિષ્ઠાનમ્, છારોડી ખાતે ઓપન ગુજરાત ચેસ ટૂર્નામેન્ટનું આયોજન થયેલું જેમાં ૫૦ જેટલી સ્કુલના વિદ્યાર્થીઓએ ભાગ લીધો હતો. આ ટૂર્નામેન્ટ કુલ ચાર ગ્રુપમાં રાખવામાં આવી હતી. જેમાં એસ. જી. વી. પી. ઇન્ટરનેશનલ સ્કૂલના વિદ્યાર્થીઓએ પ્રથમ ક્રમાંક મેળવી સંસ્થાનું ગૌરવ વધાર્યું હતું. વિજેતા વિદ્યાર્થીઓને પ.પૂ.સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રીમાધવપ્રિયદાસજી સ્વામીના હસ્તે ટ્રોફી તેમજ સર્ટિફિકેટ અર્પણ કરવામાં આવ્યા હતા.

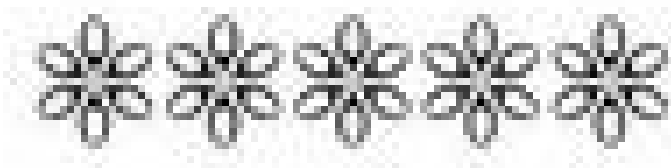
છપૈયા પદયાત્રા : શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ અમદાવાદ દ્વારા ભગવાન શ્રીસ્વામિનારાયણની પવિત્ર જન્મ ભૂમિ છપૈયાધામની પદયાત્રાનું આયોજન થયું. અખંડ ભગવત્ પરાયણ પૂ.જોગી સ્વામીના આશીર્વાદ સાથે સેવામૂર્તિ નારાયણભગતની સ્મૃતિમાં આ પદયાત્રા તારીખ ૨૬મી જાન્યુઆરીએ શરૂ થઈ. જેમાં પૂ.માધવચરણદાસજી સ્વામી, પૂ.કૃષ્ણજીવનદાસજી સ્વામી, પૂ.ગોપાલ સ્વામી, પૂ.ગોવિંદપ્રસાદ સ્વામી, પાર્ષદ પુરુષોત્તમ ભગત આદિક સંતો તથા ૨૦ જેટલા હરિભક્તો જોડાયા છે. પદયાત્રાનો પ્રારંભ મેમનગર ગુરુકુલમાં પૂ.જોગીસ્વામીના દર્શન તેમજ આશીર્વાદ સાથે થયો. પ્રથમ રાત્રિ છારોડી ગુરુકુલમાં રોકાઈ પ.પૂ.સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રીમાધવપ્રિયદાસજી સ્વામીના આશીર્વાદ સાથે ૨૬મી જાન્યુઆરીએ સહુ પદયાત્રીઓએ યાત્રાનો પ્રારંભ કર્યો. આ પદયાત્રા ૩૫ થી ૪૦ દિવસે ૧૨૦૦ કિ.મી.નું અંતર કાપી છપૈયા પહોંચશે.

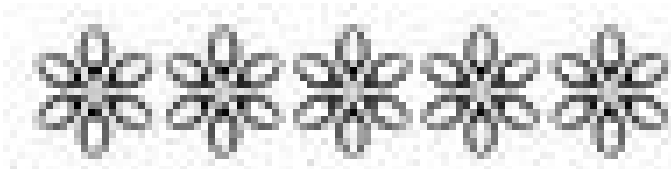
શાકોત્સવ-પારડી(રાજકોટ) : ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજી મહારાજ, પ.પૂ.સદ્ગુરુ પુરાણી સ્વામી તથા પ.પૂ.જોગી સ્વામી જેવા બ્રહ્મનિષ્ઠ સંતોનું કૃપાપાત્ર અને સત્સંગના રંગે રંગાયેલું ગામ પારડી(રાજકોટ) ખાતે તા-૨૮ જાન્યુઆરીના રોજ ભવ્ય શાકોત્સવ ઉજવાયો. આ શાકોત્સવ કિર્તનભક્તિ, સમૂહ રાસ, કથાવાર્તા, સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ જેવા આયોજનો દ્વારા ભવ્ય રીતે ઉજવાયો. પ.પૂ.સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રીમાધવપ્રિયદાસજી સ્વામી, પ.પૂ.સદ્ગુરુ શ્રીબાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામી, ધોરાજીથી પ.પૂ.મોહનપ્રસાદદાસજી સ્વામી, હરિયાળાથી પ.પૂ. ભક્તિજીવનદાસજી સ્વામી વગેરે સંતો એ પધારી કથાવાર્તાનો લાભ આપ્યો હતો તથા અમદાવાદ ગુરુકુલનાં વિદ્યાર્થીઓએ સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ રજૂ કરી સહુને પ્રભાવિત કર્યા હતા. આ શાકોત્સવનું આયોજન કોરાટ પરિવાર તથા પારડી ગામનાં યુવકમંડળ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.

રાજોપચાર પૂજન-વડતાલ : ભગવાનશ્રી સ્વામિનારાયણે સ્વયં પોતાને હસ્તે પધરાવેલ અને પોતાનો અખંડ વાસ છે એવા શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજ તથા લક્ષ્મીનારાયણ દેવનું રાજોપચાર પૂજન પ.પૂ.ધ.ધૂ.૧૦૦૮ આચાર્ય મહારાજ શ્રીરાકેશપ્રસાદજી મહારાજના સાનિધ્યમાં તારીખ ૭ ફેબ્રુઆરી નાં રોજ રાખવામાં આવ્યું હતું. આ રાજોપચાર પૂજન દર્શનમ્ સંસ્કૃત મહાવિદ્યાલયના પ્રધાનાચાર્ય શ્રીરામપ્રિયજી તથા અન્ય વિદ્વત્જનો તેમજ ઋષિકુમારોએ કરાવ્યું હતું. આ રાજોપચાર વિધિની સંપૂર્ણ માહિતી તથા સમજૂતી પ.પૂ.સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રીમાધવપ્રિયદાસજી સ્વામીએ આપી હતી. આ રાજોપચાર પૂજનમાં ધામ ધામથી મોટી સંખ્યામાં સંતો તેમજ હરિભક્તો ઉપસ્થિત રહ્યા હતાં તથા આવી અદ્ભૂત પૂજન વિધિના સૌ પ્રથમ વાર દર્શન કરી સહુએ ખૂબ પ્રસન્નતા વ્યક્ત કરી હતી.

શ્રી રામ-શ્યામ-ઘનશ્યામ મહારાજનો પાટોત્સવ : તારીખ ૮ ફેબ્રુઆરી વસંતપંચમીના રોજ શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ છારોડી ખાતે શ્રી રામ-શ્યામ-ઘનશ્યામ મહારાજનો પાટોત્સવ તેમજ શાકોત્સવ ખૂબજ ધામધૂમથી ઉજવાયો. આ પ્રસંગે વિવિધ ઔષધિઓનો રસ, ફળોનો રસ, કેસર જળ, ચંદન વગેરે દ્રવ્યો વડે શ્રી રામ-શ્યામ-ઘનશ્યામ મહારાજનો મહાભિષેક કરવામાં આવ્યો હતો. અભિષેક બાદ સભામાં શિક્ષાપત્રી પૂજન થયું તથા સદ્ગુરુ સંતોએ કથાવાર્તાનો લાભ આપ્યો. ત્યાર બાદ શ્રી રામ-શ્યામ-ઘનશ્યામ મહારાજની આગળ ધરાવવામાં આવેલ અન્નકૂટની આરતી સંતોએ કરી. સભાને અંતે સહુ શાકોત્સવનો પ્રસાદ લઈ છુટા પડ્યા હતા.

શ્રીહરિ મંદિર પાટોત્સવ, પોરબંદર : તારીખ ૧૦ ફેબ્રુઆરીના રોજ પોરબંદર સ્થિત સાંદીપનિ વિદ્યા નિકેતનમાં વિરાજમાન દેવોના પાટોત્સવ નિમિત્તે પૂજ્ય રમેશભાઈ ઓઝાના આમંત્રણને માન આપી પ.પૂ.સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રીમાધવપ્રિયદાસજી સ્વામી પોરબંદર પધાર્યા હતા. પ.પૂ. ગુરુશરણાનંદજી મહારાજ, પૂજ્ય રમેશભાઈ ઓઝા તથા પ.પૂ.સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રીમાધવપ્રિયદાસજી સ્વામીએ મંદિરમાં પ્રતિષ્ઠિત દેવોનો પાટોત્સવ નિમિત્તે અભિષેક કર્યો હતો. આ

પ્રસંગે આયોજીત પ્રવચન માળામાં પ.પૂ.સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રીમાધવપ્રિયદાસજી સ્વામી, ગૌતમભાઈ પટેલ આદિ વિદ્વત્ જનોએ પ્રેરણાત્મક પ્રવચનો કર્યા હતા. આ પાટોત્સવ પ્રસંગે વૃંદાવનથી પ.પૂ. ગુરુશરણાનંદજી મહારાજ, સાહિત્યકાર ભાણદેવજી વગેરે મહાનુભાવો ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. પૂજ્ય રમેશભાઈ ઓઝાએ સહુ મહાનુભાવોનું શાલ ઓઢાડી સન્માન કર્યું હતું.

*****

પબ્લિક સ્પીકીંગ ટ્રેનીંગ : શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ અમદાવાદ ખાતે F.Y.Bcom માં અભ્યાસ કરતા ૩૦ વિદ્યાર્થીઓએ 'એક્સેલ ફાઉન્ડેશન' સંસ્થા દ્વારા Public Speaking ની ટ્રેનીંગ લીધી હતી. જેમાં વિદ્યાર્થીઓએ જુદા-જુદા વિષયો પર હાવભાવ મુજબ ઉત્તમ રજૂઆત કરી શ્રેષ્ઠ વક્તવ્ય કોને કહેવાય તેની ઝાંખી કરાવી હતી. આ કાર્યક્રમમાં પ.પૂ.સદ્ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રીમાધવપ્રિયદાસજી સ્વામીએ ખાસ હાજર રહી ટ્રેનર દિપકભાઈ મકવાણાને અને વિદ્યાર્થીઓને અંતરના આશીર્વાદ પાઠવ્યા હતાં.

*****

કૃતજ્ઞતા પર્વ : તારીખ ૧૬ ફેબ્રુઆરીના રોજ દર્શનમ્ સંસ્કૃત મહાવિદ્યાલયમાં અભ્યાસ કરતા શાસ્ત્રી તૃતીય વર્ષના વિદ્યાર્થીઓએ ગુરુકુલમાં અભ્યાસના દસ વર્ષ પૂર્ણ થતા પોતાના જીવનને ઘડનારા સંતો તથા અભ્યાસ કરાવતા ગુરુજનોની કૃતજ્ઞતા વ્યક્ત કરવા 'કૃતજ્ઞતા પર્વ'નું આયોજન કર્યું હતું. આ 'કૃતજ્ઞતા પર્વ'માં વિદ્યાર્થીઓએ સંતો તથા ગુરુજનોનું પૂજન તેમજ સ્મૃતિ ચિન્હો અર્પણ કર્યા હતા. વિદ્યાર્થીઓએ પોતાના હૃદયની લાગણી વ્યક્ત કરતા કહ્યું હતું કે અમારા જીવનના ઘડનારા સંતોનો ઉપકાર અમે જીંદગીભર નહિં ભૂલીએ તેમજ અમારું વર્તન હંમેશા ગુરુકુલને ગૌરવ અપાવનારું રહેશે. કેટલાક વિદ્યાર્થીઓએ આજીવન બહારનું ન ખાવું, દરેક એકાદશીના ઉપવાસ કરવા જેવા નીયમો પણ લીધા હતા. સદ્ગુરુ સંતોએ આ વિદ્યાર્થીઓને આશીર્વાદ આપી અત્યંત રાજીપો વ્યક્ત કર્યો હતો. આજ રોજ સંતો, વિદ્યાર્થીઓ તેમજ ગુરુજનોને રસોઈ આ વિદ્યાર્થીઓ તરફથી રાખવામાં આવી હતી.

*****

Incredible India - Carnival 2011 (SGVP International School):

The Grand Carnival – The Incredible India was held at the SGVP International School from 21st to 23rd of January, 2011 which received an over whelming response. Overall, more than 20,000 people visited the Carnival in three days. This mega event stepped into a bright beginning with the benevolence of our reverent saints. The SGVP campus truly gave a look of pomp and show. The students performed with great enthusiasm and excitement. They were energetic and active throughout the day leaving no stones unturned. They were on their toes to show their best, in fact through this carnival. The Carnival gave our students a platform to showcase their talent and prove their mettle. The display of this carnival paid homage to our motherland by presentation of dance, drama, tableaux and many other forms. It really seemed as if Mother India became alive and spread her charm and beauty and in each and every nook and corner of our school. The most attractive part of the carnival was 'The India Gate' i.e. the entrance which disclosed the appeal of India of our dreams and spoke volumes of our rich heritage.

ગુરુકુલ ગૌરવ

વડોદરા નિવાસી પ.ભ શ્રી પ્રવીણભાઈ કોટકના સુપુત્ર વિનીત કુમારે સી.એ. ના દ્વિતીય વર્ષની લેવાયેલ પરીક્ષામાં ભારતમાં પાંચમું સ્થાન તથા વડોદરા જિલ્લામાં પ્રથમ સ્થાન પ્રાપ્ત કરી સંસ્થાનું તેમજ પોતાના પરિવારનું ગૌરવ વધાર્યું છે.. વિનીતનાં શ્રેષ્ઠ પરિણામ બદલ સંતોએ તેમને આશિર્વાદ પાઠવ્યા હતા તથા ભવિષ્યમાં ઉત્તરોત્તર પ્રગતિ કરતા રહે તેવી શુભકામના પાઠવી હતી.

❖❖❖ આગામી આયોજન ❖❖❖

૦૨/૦૩/૨૦૧૧ બુધવાર- શિવરાત્રી	શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ અમદાવાદ, સાંજે ૭ કલાકે, શિવ પૂજન તથા કીર્તન ભક્તિ.
૦૬/૦૩/૨૦૧૧ રવિવાર- સુદ્ધ સભા	છારોડી ગુરુકુલ.
૦૮ થી ૧૩/૦૩/૨૦૧૧ શ્રીમદ્ ભાગવત્ કથા	નાનજી ખીમજી થાનાવાલા સભાગૃહ, રઘુવંશી હોલ, સ્ટોપર સ્ટોપની પાછળ, તિલક નગર, ચેમ્બુર, મુંબઈ-૭૧
૧૩ થી ૧૮/૦૩/૨૦૧૧ શ્રીમદ્ ભાગવત્ કથા	માખાવડ, તા. લોધીકા, જી. રાજકોટ
૧૪/૦૩/૨૦૧૧ સોમવાર- શ્રીહરિ જયંતી	શ્રી સ્વા.ગુરુકુલ, અમદાવાદ, નીલકંઠવર્ણી અભિષેક તથા રાજોપચાર પૂજન.
૧૬/૦૩/૨૦૧૧ બુધવાર - એકાદશી	રાત્રે કીર્તનભક્તિ, અમદાવાદ ગુરુકુલ.
૨૦/૦૩/૨૦૧૧ રવિવાર- પુષ્પદોલોત્સવ	સવારે ૮:૩૦ કલાકે, અમદાવાદ ગુરુકુલ. પુષ્પદોલોત્સવ અખંડ ભગવત્ પરાયણ પ.પૂ. જોગીસ્વામીના સાનિધ્યમાં ઉજવાશે.
૩૦/૦૩/૨૦૧૧ બુધવાર - એકાદશી	રાત્રે કીર્તનભક્તિ, અમદાવાદ ગુરુકુલ.

❖❖❖ શ્રદ્ધા લુપ્ત ❖❖❖

રાજકોટ નિવાસી, ગુરુકુલના સન્નિષ્ઠ સેવક સુરેશભાઈ ભટ્ટના ધર્મપત્નિ શ્રી નિરુપમા બહેન ૬૭ વર્ષની ઉંમરે તા. ૨૮/૧/૧૧ના રોજ ભગવદ્ સ્મરણ કરતા થકા અક્ષર નિવાસી થયા છે. સેવાભાવી અને ભગવદ્ પ્રેમી આ આત્માને ભગવાન પોતાના શરણનું અખંડ સુખ અર્પે અને કિરણ, અતુલ રાકેશ આદિ પરિવારજનોને ધીરજ અર્પે એ જ શ્રીહરિના ચરણોમાં પ્રાર્થના.

ગામ: તલિયાધર, હાલ- અમદાવાદ નિવાસી ગુરુકુલના સન્નિષ્ઠ સેવક ગોવિંદભાઈ બાંટવાના માતૃશ્રી મણિબેન ગીગાભાઈ બાંટવા તા. ૦૭/૦૨/૨૦૧૧ના રોજ ભગવત્ સેવા કરતા થકા અક્ષર નિવાસી થયા છે. આ પવિત્ર આત્માને શ્રીહરિ પોતાની મૂર્તિનું સુખ આપે તથા શ્રી રામભાઈ, શ્રી કાનાભાઈ, શ્રી ગોવિંદભાઈ, શ્રી કિરીટભાઈ આદિ પરિવારજનોને ધીરજ અર્પે તેવી પ્રભુ પાસે પ્રાર્થના.

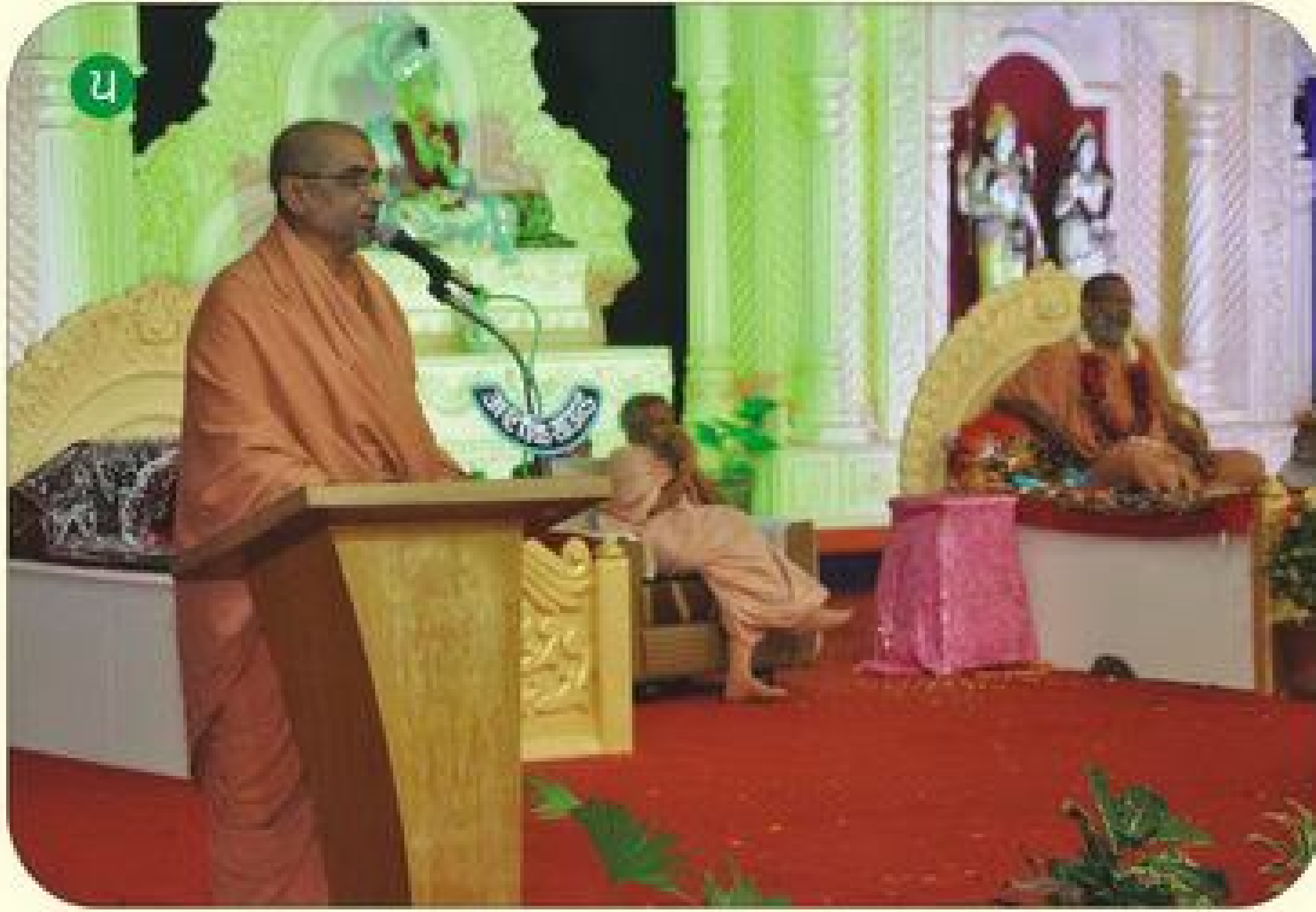
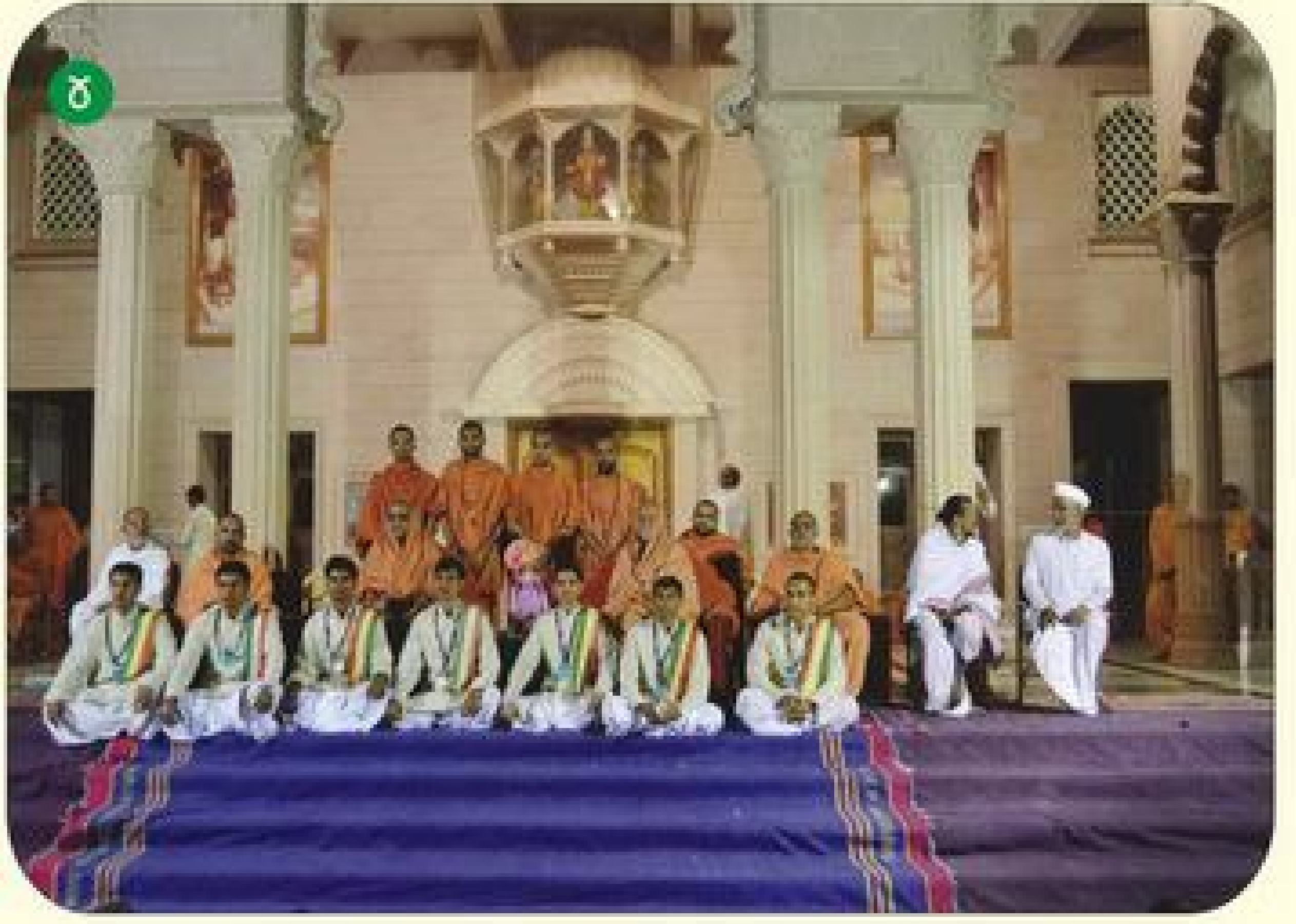
રાજકોટ નિવાસી હરખચંદભાઈ ધનજીભાઈ બગડાય ૮૭ વર્ષની ઉંમરે હરિસ્મરણ કરતા થકા અક્ષરધામસિધાવ્યા છે. જેઓ ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજી મહારાજના કૃપાપાત્ર હતા. હરખચંદભાઈને શ્રીહરિ પોતાની મૂર્તિનું સુખ આપે તેમજ હર્ષદભાઈ, વિનોદભાઈ, પ્રવિણભાઈ આદિ પરિવારજનોને સાંત્વના અર્પે એવી શ્રીહરિના ચરણોમાં પ્રાર્થના.

નાઈરોબી નિવાસી પ.ભ. શ્રી કાનજીભાઈ ભીમજીભાઈ રાઘવાણી તા. ૧૨ ફેબ્રુઆરીના રોજ ૮૦ વર્ષની ઉંમરે અક્ષર નિવાસી થયા છે. તેઓ ગુરુકુલના સન્નિષ્ઠ સેવક હતા. કાનજીભાઈએ ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજી મહારાજ તથા કચ્છના મોટા સંતોનો ખુબ રાજીપો પ્રાપ્ત કર્યો હતો. કાનજીભાઈને ભગવાન શ્રીહરિ પોતાના સુખે સુખીયા કરે તથા મનજીભાઈ, નારાયણભાઈ, વિરજીભાઈ, રમેશભાઈ, કરશનભાઈ વગેરે પરિવાર જનોને સાંત્વના અર્પે તેવી પ્રાર્થના.

દેવનગર નિવાસી (હાલ .યુ.એસ.એ) કપિલાબેન જેરામભાઈ પટેલ ૭૫ વર્ષની ઉંમરે હરિસ્મરણ કરતા થકા અક્ષરધામ સિધાવ્યા છે. કપિલાબેનને શ્રીહરિ પોતાની મૂર્તિનું સુખ આપે તેમજ ભરત, અનિલ, નરિશ, રોનક આદિ પરિવારજનોને સાંત્વના અર્પે એવી શ્રીહરિના ચરણોમાં પ્રાર્થના.

રૂગનાથપુર નિવાસી કાશીબેન મધુબેન શેલડીયા તા. ૨૮ જાન્યુઆરી, ૨૦૧૧ (શનિવાર અને એકાદશી)ના રોજ ૮૦ વર્ષની ઉંમરે ભગવદ્ સ્મરણ કરતા કરતા અક્ષરવાસી થયા છે. ભગવાન શ્રીહરિ તેમના પુત્ર ડો. મનસુખભાઈ, શ્રી ચતુરભાઈ, શ્રી દેવચંદભાઈ આદિ પરિવારજનોને ધીરજ અર્પે તેવી પ્રભુ પાસે પ્રાર્થના.

(૧) છપૈયા પદયાત્રામાં પ્રરથાન કરતા સંતો તથા હરિભક્તો સાથે પ.પૂ. સદ્ગુરુવર્ચ શાસ્ત્રી શ્રીમાધવપ્રિયદાસજી સ્વામી. (૨) સત્સંગ સમારોહ મુંબઈ, આરતિદર્શન. (૩) પારડી શાકોત્સવ પ્રસંગે સ્વયંસેવકોને આશિર્વાદ આપતા સંતો. (૪) કૃતજ્ઞતા પર્વ પ્રસંગે સદ્ગુરુ સંતો સાથે દર્શનમ્ના શાસ્ત્રી તૃતીય વર્ષના વિદ્યાર્થીઓ. (૫) મદનમોહનજી મહારાજ મહોત્સવ, ધોલેરા ખાતે પ્રાસંગીક ઉદ્બોધન કરતા પ.પૂ.સદ્ગુરુવર્ચ શાસ્ત્રી શ્રીમાધવપ્રિયદાસજી સ્વામી. (૬) મદનમોહનજી મહારાજ મહોત્સવમાં સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ રજૂ કરતા મેમનગર ગુરુકુલના વિદ્યાર્થીઓ.

RNI No. GUJGUJ/2009/28937. Permitted to post at A'bad PSO on 25th of every month,
GAMC 1468/2010-2012, Valid up to 31/12/2012

(૧,૨) પોરબંદર, સાદિયની વિદ્યા નિકેતનમાં વિરાજમાન દેવોના યોટોત્સવ પ્રસંગે અભિષેક કરતા ય.પૂ. ગુરુશરણાનંદજી મહારાજ, યૂજ્ય રમેશભાઈ ઓઝા તથા ય.પૂ. સદ્ગુરુવર્ત શાસ્ત્રી શ્રીમાધવપ્રિયદાસજી સ્વામી તથા વ્યાખ્યાન માળામાં ઉપસ્થિત સંતો-મહાનુભાવો. (૩) શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર હરિનગર,, વડોદરા ખાતે નૂતન શિખરબંધ મંદિરનો શિલાન્યાસ વિધિ કરતા ય.પૂ. ધ.ધૂ.૧૦૦૮ આચાર્ય શ્રી રાકેશપ્રસાદજી મહારાજ તથા સંતો. (૪) વડતાલ લક્ષ્મીનારાયણ દેવનું રાજોપચાર પુજન કરતા ય.પૂ. ધ.ધૂ.૧૦૦૮ આચાર્ય શ્રી રાકેશપ્રસાદજી મહારાજ તથા દર્શનમ્ સંસ્કૃત મહાવિદ્યાલયના યંકિતો તથા ઋષિકુમારો. (૫) કડકડતી ઠંડીમાં વહેલી સવારે માધ-સ્નાનનો અદ્ભૂત આનંદ માણતાં મેમનગર ગુરુકલના વિદ્યાર્થીઓ.